

Economisch-Statistische Berichten

Evoluties op de beroepsladder

★

Dr. N. Franken

Enkele beschouwingen over de
vrijhandelszone

★

Dr. J. M. E. M. A. Zonnenberg

Economie en defensie

★

C. Vermey

Te snelle uitbreiding
der wereldkoopvaardijvloot

★

Dr. R. L. Beukenkamp

De immigratie van geschoolde
arbeidskrachten in de Verenigde Staten

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUÛT

43e JAARGANG

No. 2133

WOENSDAG 21 MEI 1958

- in hand

- 21-5-1958

De Nederlandsche Handel-Maatschappij is een internationaal georiënteerde bank met een groot aantal buitenlandse vestigingen, affiliaties en vertegenwoordigingen. Zij bemiddelt bij im- en export en transitozaken en geeft inlichtingen over betalingsgewoonten en -mogelijkheden. De N.H.M. staat U ook ter zijde bij het zoeken van nieuwe zakenrelaties in het buitenland.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
140 kantoren in binnen- en buitenland

Maak gebruik van de rubriek

„VACATURES”

voor het oproepen van sollicitanten voor leidende functies. Het aantal reacties, dat deze annonces ten gevolge hebben, is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk: omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert!

Dekking van pensioenverplichtingen.

De keuze tussen

Eigen Beheer en *Herverzekering*

is afhankelijk van velerlei factoren.

Een objectieve beoordeling van dit vraagstuk geeft ons gespecialiseerd

BUREAU VOOR PENSIOENFONDSEN

De deskundige adviezen van dit Bureau zijn afgestemd op een zo groot mogelijk profijt van de gestorte premies met inachtneming van de vereiste zekerheid voor de deelnemers.

DE TWENTSCHE BANK

Uw financiële raadsman

R. Mees & Zoonen
Bankiers en
Assurantie-makelaars

Rotterdam
Amsterdam · s-Gravenhage
Delft · Schiedam · Vlaardingen
Ablasserdam

Beheer en administratie
van vermogens
Executele en bewind-
voering

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-W.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam. Banque de Commerce, Koninklijk Plein 6, Brussel, postcheque-rekening 260.34.

Redactie-adres voor België: Dr. J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 118, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f. 29.—, overige landen f. 31.— per jaar. (België en Luxemburg B. fr. 400). Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 ct.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de N.V. Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f. 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f. 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Evoluties op de beroeps ladder

Dat gedeelte van „Sociale stijging en daling in Nederland I”¹⁾, wat wij de vorige week tot „tweede deel” proclameerden, bevat een drietal interessante bijdragen, waarin evoluties op de beroeps ladder worden geanalyseerd. Dr. G. Kuiper schrijft hierin over het milieu van herkomst en de loopbaan van achtereenvolgens beoefenaren van vrije academische beroepen, economen en ingenieurs, en leraren bij het V.H.M.O.; Dr. A. van Braam en Drs. B. Korstanje doen hetzelfde voor resp. ambtenaren en maatschappelijk gesteunden. Het zal de lezer, indien wij hem in kennis stellen van het feit, dat genoemde drie opstellen tezamen ca. 200 bladzijden beslaan, duidelijk zijn, dat wij hier met het schetsen van grove lijnen en het vermelden van enkele punten zullen moeten volstaan. Wij hebben daartoe de bijdragen van Kuiper en Korstanje gekozen. De studie van Van Braam laten wij rusten; de gegevens daarvoor zijn nl. in hoofdzaak ontleend aan zijn boek „Ambtenaren en bureaucratie in Nederland”²⁾, waaraan wij een ander maal aandacht hopen te schenken.

Kuiper is, door de systematische opzet van zijn artikel, in de gelegenheid de milieus van herkomst van de beoefenaren van beroepen waarvoor een academische opleiding is vereist, met elkaar te vergelijken. Het blijkt dan, dat de milieus waaruit de beoefenaren van vrije beroepen stammen, weinig van elkaar verschillen. Alleen de dierenartsen, die in meerdere mate van agrarische en in mindere mate van „academische” herkomst zijn, vallen wat uit de toon. Voor alle beoefenaren van vrije beroepen tezamen geldt, dat 15 pCt. hunner vaders eveneens een vrij academisch beroep uitoefende, dat niet minder dan 12 pCt. voortspruit uit het leraren- en onderwijzersmilieu — dat trouwens ook veelal een belangrijk stijgingsmedium naar andere academische beroepen is — en dat minder dan 1 pCt. uit arbeiderskring afkomstig is. Een voor bepaalde situaties tē troostrijke opmerking om niet even te relèveren is, dat 100 van de 728 tandartsen zich min of meer verontschuldigen geen ander academisch beroep gekozen te hebben, hetgeen wel op een minderwaardigheidsgevoel schijnt te duiden.

Economen en ingenieurs, en vooral de eerstgenoemden,

¹⁾ H. E. Stenfert Kroese N.V., Leiden 1958, 326 blz., geb. f. 16,75.

²⁾ Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Zeist, 400 blz.

zijn — gegeven de beroepsprestige-stratificatie — vaker uit een lager milieu afkomstig dan beoefenaren van vrije beroepen en uit een hoger dan de leraren van het V.H.M.O. Dit blijkt o.a. uit de opleiding van hun vaders. Heeft 30 pCt. der vaders van beoefenaren van vrije beroepen een academische opleiding genoten, voor de vaders van economen, ingenieurs en leraren zijn de percentages resp. 10, 24 en 10. Voorts is een groter percentage der leraren voortgesproten uit arbeidersmilieu dan bij de andere beroeps categorieën het geval is. Een analyse van de carrière van economen en ingenieurs leerde, dat van de eersten 27 pCt. en van de laatsten 10 pCt. het werkzaam leven niet als econoom, resp. ingenieur is begonnen. Het ligt, gezien deze gegevens en die omtrent hun komaf, voor de hand, dat de economen veelal een grotere stijging op de beroeps ladder hebben meegemaakt dan de beoefenaren van vrije beroepen en de ingenieurs.

In zijn uitvoerige bijdrage analyseert Korstanje niet alleen de herkomst en de loopbaan der maatschappelijk gesteunden, maar ook de rechtstreekse aanleidingen tot de steunverlening. Uit deze laatste analyse komt naar voren hoevelen hun toeren op de beroeps ladder hebben moeten verrichten zonder valnet. De behoefte aan ondersteuning moest namelijk in hoofdzaak worden toegeschreven aan tekortkomingen in de bestaande sociale voorzieningen. Voorts bleken velen onvoldoende toegerust de strijd om het bestaan te hebben moeten aanbinden, waardoor zij, zo zich ongunstige omstandigheden voordeden, naar sociaal meer kwetsbare beroepen afgleden. Korstanje wijst erop, dat voor dit verschijnsel vooral een, uit een groot kindertal — ongeveer $\frac{2}{3}$ der ondersteunden stamt uit gezinnen met vijf kinderen of meer — voortvloeiende, welstandsdrainage van het ouderlijk milieu verantwoordelijk moet worden gesteld. Door deze welstandsdrainage immers, was de mogelijkheid der ouders om al hun kinderen voldoende toe te rusten, verkleind. Zo bleken bijv. vrij veel gesteunden, wier vader een zelfstandig bedrijf had uitgeoefend, in onzelfstandige beroepen op lager niveau werkzaam te zijn geweest. Wij zijn, gezien de oorzaken van sociale daling welke erin worden aangeduid, geneigd de bijdrage van Korstanje te beschouwen als de belangrijkste van alle.

Z.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Evoluties op de beroeps ladder, door Drs. J. H. Zoon	403	Ingezonden stuk:	
Enkele beschouwingen over de vrijhandelszone, door Dr. N. Franken	404	Frankrijks economisch perspectief, door Drs. F. J. A. M. Mallens	415
Economie en defensie, door Dr. J. M. E. M. A. Zonnenberg	407	Aantekening:	
Te snelle uitbreiding der wereldkoopvaardijvloot, door C. Vermey	410	De wereldolieproductie in 1957	417
De immigratie van geschoolde arbeidskrachten in de Verenigde Staten, door Dr. R. L. Beukenkamp	412	Geld- en kapitaalmarkt, door Dr. M. P. Gans	418
		Notities:	
		Alcoholverbruik	409
		Engelands plastics-productie	411
		Recente publikaties	419

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; J. R. Zuidema. Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.
COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

In het eerste van een tweetal artikelen over de Europese vrijhandelszone bespreekt de schrijver de overwegingen, die aan de wens tot formatie van een Europese vrijhandelszone ten grondslag liggen. Geconstateerd wordt, dat slechts in een zekere mate van harmonisatie van het beleid ten opzichte van derde landen een bevredigende oplossing kan worden gevonden voor de gerezen problemen. Besproken worden recente voorstellen van Frankrijk en Italië. Noch het Franse, noch het Italiaanse voorstel heeft echter een oplossing veel naderbij gebracht. Voor het Franse memorandum geldt eerder het tegendeel. Indien men de inhoud van het Franse plan overziet, dan is het ernstigste punt van kritiek wel gelegen in het afwezig zijn van enig automatisme en in de gevolgen, die een afwijkend tempo in de liberalisatie tussen E.E.G. en vrijhandelszone en tussen de sectoren onderling, medebrengen.

Enkele beschouwingen over de vrijhandelszone

De voortdurende besprekingen over de Europese vrijhandelszone hebben tot nu toe weinig tastbare resultaten opgeleverd en tot voor kort scheen het alsof het gesprek langzaam verliep in het omvangrijke complex van problemen.

Het inmiddels uit de perscommentaren bekend en welhaast berucht geworden Franse memorandum kan althans de verdienste worden toegekend de discussie nieuw leven te hebben ingeblazen. De Italiaanse compromisvoorstellen vormen op het eerste gezicht een belangwekkende bijdrage.

Het loont de moeite in dit stadium van de besprekingen enkele problemen in beschouwing te nemen en zich te bezinnen op het hoe en waarom van de vrijhandelszone. Helaas maakt de beperkte publiciteit het verkrijgen van een volledig inzicht onmogelijk. De in diverse commentaren geschetste ontwikkeling geeft echter voldoende stof voor een nadere beschouwing.

Over het waarom.

Het streven naar formatie van een Europese vrijhandelszone berust deels op politieke, deels op zuiver economische argumenten. Aanvankelijk overheerste het economische aspect: de vrees van de niet in de E.E.G. opgenomen O.E.E.C.-landen van de markt van de zes te worden verdreven. In historisch verband gezien, zou kunnen worden gesteld, dat de E.E.G. voortvloeit uit eerdere, mislukte pogingen om op politiek terrein een nauwe samenwerking te bewerkstelligen. De vrijhandelszone-gedachte vormt de reactie op de economische integratie van de zes, waarvan eerst in een later stadium de politieke betekenis werd beklemtoond. In feite bestaat een zeer nauwe samenhang tussen beide aspecten.

Het zij hier niet de plaats om ver in te gaan op de politieke aspecten. Het totstandkomen van de E.E.G. zal leiden tot een toenemende verbondenheid tussen de betrokken landen, welke langzaam tot grotere eenheid zullen groeien. Daarmede wordt langs de staatkundige grenzen van dit gebied een scheidslijn door Europa getrokken, welke willekeurig kan worden genoemd. Europa zal worden verdeeld in verschillende sferen, die naar te vrezen valt de neiging zullen hebben uit elkander te groeien, indien

niet een modus tot nauwe samenwerking wordt gevonden. Politiek gezien is deze scheiding onwelkom. „We have, now that the world is circumnavigated once every 95 minutes, neither the time nor the space, to hesitate on the great policy of cohesion inside the free world”, zo betoogde Sir David Eccles in een toespraak tot de leden van de Londense Kamer van Koophandel op 31 oktober 1957.

Nauw verbonden aan de politieke argumentatie is de economische. Zij is ook niet minder duidelijk.

De oprichting van de E.E.G. leidt ongewild, maar niettemin onvermijdelijk, tot een bevoorrechtting tussen de leden-staten. De absolute preferentie tussen de leden-staten zal er toe leiden, dat relaties met derde landen in betekenis zullen afnemen, zo niet geheel worden verbroken. Een dergelijke ontwikkeling is op zijn minst genomen minder gewenst.

Met enige nadruk zij hier gewezen op de formulering „ongewild, maar niettemin onvermijdelijk”. Er is toch immers geen sprake van, dat de E.E.G. in opzet discriminatie na zou streven. Het verdrag laat de mogelijkheid voor toetreding van derde landen open en stipuleert bovendien de bereidheid tot medewerking aan het streven naar een liberalisatie van de wereldhandel.

Daartegenover echter dient gesteld te worden, dat reeds in den aanvang kon worden voorzien, dat van een simpele toetreding voor de meeste andere Europese landen geen sprake kon zijn. Noch ten aanzien van Engeland, noch bijv. ten aanzien van Zwitserland konden op dit punt illusies worden gekoesterd.

Een alternatief bestond evenmin. Voor een samenwerking op bredere basis in lossere verband was de tijd niet rijp. Eerst het onverwachte welslagen van de onderhandelingen over de Europese Gemeenschap kon de stoot geven tot de verdergaande integratie, zoals bijv. in de vrijhandelszone wordt beoogd. Zonder E.E.G. zou de vrijhandelszone (nog) niet te verwezenlijken zijn. Niet ten onrechte werden de zes E.E.G.-landen gekenschetst als de stoottroepen van de integratie.

Hozeer men ook het totstandkomen van de E.E.G. toejuicht, men kan daarbij de ogen niet sluiten voor de minder gewenste consequenties. Het zou te ver gaan om te spreken van discriminatie. Discriminatie ligt niet in

de opzet, terwijl bovendien overwogen moet worden, dat de onderlinge opheffing van handelsbarrières deel uitmaakt van een groter geheel van wederzijdse concessies, die globaal genomen in evenwicht zijn met elkander. Dat evenwel de facto een bevoorrechtiging zal optreden staat vast. Door het veroorzaken van deze bevoorrechtiging en de creatie van een zich van andere landen afscheidend economisch systeem, hebben de landen van de E.E.G. een zekere verantwoordelijkheid op zich genomen. De verantwoordelijkheid voor de willekeurige scheidslijn, die Europa zal verdelen in verschillende economische systemen. Dat betekent, dat ook van de landen van de E.E.G. verwacht moet kunnen worden, dat zij alle krachten in het werk zullen stellen om een aansluiting te vinden bij de overige landen van West-Europa.

Het heeft weinig zin om de onvermijdelijk optredende onderlinge bevoorrechtiging te verdedigen door een verwijzing naar de regels van het G.A.T.T., zoals onlangs Prof. Hallstein deed. Het feit, dat deze internationale overeenkomst de douane-unie als een toelaatbare uitzondering op de regels van de meestbegünstiging aanmerkt, betekent nog in geen dele, dat geen feitelijke discriminatie zal optreden. Een dergelijke formele verdediging, die wellicht ook te zien is als een positie kiezen in dit stadium van de onderhandeling, verscherpt slechts de tegenstellingen.

Deze conclusies houden tevens de verwerping in van het standpunt gebaseerd op de argumentatie, dat de landen buiten de E.E.G. slechts zouden trachten tegen gereduceerde prijs de voordelen van de E.E.G. te verwerven. Het gesprek over de vrijhandelszone dient tweërlei belang, dat van de landen buiten de E.E.G., doch ook dat van de E.E.G. zelf. Overigens kan men in dit verband de vraag stellen of niet binnen de E.E.G. een land als Frankrijk, meer eenzijdige concessies heeft verworven dan ooit door een der overige O.E.E.C.-landen in het kader van de vrijhandelszone werden gevraagd!

Evenzeer is het duidelijk, dat een of andere vorm van associatie tussen de E.E.G. en de overige landen van de O.E.E.C. als een noodzaak wordt gezien. Noch politiek, noch economisch is het gewenst nieuwe scheidsmuren in West-Europa op te trekken. In de loop der tijden werden relaties aangeknoopt, die zich ver buiten de nationale grenzen uitstrekken en die niet zonder schade, op willekeurige wijze, kunnen worden verstoord.

Over het hoe.

In voorgaande beschouwingen werd aangetoond hoe de vrijhandelszone werd aangediend als de meest geschikte constructie voor de associatie. Tegelijkertijd werd echter geconstateerd, dat de vrijhandelszone in de Europese verhoudingen bepaald niet als een zeer gepaste en duurzame constructie kan worden beschouwd. De vrijhandelszone lijkt evenwel vooralsnog de meest gunstige vorm van associatie, die op dit moment denkbaar is ¹⁾.

De evidente problemen van de vrijhandelszone voor West-Europa vloeien voort uit de bestendinging van de autonomie van beleid ten opzichte van derde landen. De ongebondenheid tegenover derde landen, bij een in principe vrij onderling verkeer, noopt tot een meer of minder vergaande beperking van het interne vrije verkeer.

¹⁾ Vgl. „Tolunie en vrijhandelsgebied bij de Europese integratie” in *De Economist*, april 1957, alsmede „Een Europese vrijhandelszone” in „E.-S.B.” van 19 juni 1957.

Door het stellen van de eis, dat alleen goederen, die in de zone zijn voortgebracht, of wel in hoofdzaak binnen de zone zijn gefabriceerd, vrij mogen circuleren, wil men trachten de ongewenste gevolgen van de autonomie in het beleid ten opzichte van derde landen op te vangen. Deze gevolgen worden veelal onder de naam „distorsies” samengevat.

Op deze wijze echter zal men tevens een min of meer aanzienlijke beperking van het onderlinge vrije verkeer bewerkstelligen. Hoe scherper de eisen worden geformuleerd, des te geringer zal de kans op distorsies zijn, maar des te geringer ook wordt het nut, dat de vrijhandelszone zal afwerpen. Reeds eerder werd de vrees geuit, dat op deze manier de vrijhandelszone zal worden uitgehold; dat men wel een zone creëert, maar geen vrije handel ²⁾.

Slechts in een zekere aanpassing van het beleid ten opzichte van derde landen kan een bevredigende oplossing voor het probleem worden gevonden. Zeer duidelijk werd dit standpunt onlangs door Dr. Bekaert naar voren gebracht: geen enkele formule voor de vrijhandelszone kan leiden tot een vrij en ruim goederenverkeer, indien zij niet steunt op de harmonisatie der buitentarieven en der contingeringspolitiek tegenover derde landen. Hoe minder harmonisatie naar buiten, hoe minder vrijheid naar binnen moet worden verwacht. Hoe meer de vrijhandelszone in feite verschilt van een douane-unie, hoe minder de goederen, welke van buiten uit worden aangevoerd of in geringe mate worden verwerkt, in de vrijhandelszone zullen kunnen circuleren. Een douane-unie betekent immers eenheid naar buiten en vrijheid naar binnen, terwijl een vrijhandelszone verscheidenheid naar buiten en minder vrijheid naar binnen behelst ³⁾.

Men kan deze stelling aanvullen door erop te wijzen, dat naarmate minder stringente maatregelen worden getroffen tegen mogelijke distorsies, de drang naar harmonisatie van de handelspolitiek, aan kracht zal winnen. Wellicht zou langs deze weg een verzachting van het voor ons land hoge E.E.G.-tarief kunnen worden bereikt.

Bij dit alles dient echter onmiddellijk te worden aangetekend, dat harmonisatie van het beleid ten opzichte van derde landen bijzonder moeilijk zal zijn te bewerkstelligen. Juist de wens om zijn vrijheid tegenover derde landen te behouden, leidde tot de gedachte aan de vrijhandelszone-constructie. Harmonisatie betekent een langzaam overgang naar een douane-unie. Een oplossing langs deze weg zal op zijn best eerst op langere termijn tegemoet kunnen worden gezien.

In dit kader zij overigens nog terloops opgemerkt, dat men zich terdege moet hoeden voor overdrijving van de mogelijke gevaren. Waar de grenzen slechts zeer geleidelijk zullen worden opengesteld, zal er ruimschoots gelegenheid zijn tot aanpassing aan de zich wijzigende verhoudingen. Daarenboven kunnen in de loop der jaren wijzigingen in de productie optreden, die distorsies van vandaag zullen doen verdwijnen, doch mogelijkerwijs evenzeer nieuwe problemen in het leven zullen roepen. Het distorsieprobleem kan niet aan de hand van een momentopname worden afgemeten.

Daarenboven dient men wel te onderscheiden de struc-

²⁾ „Nogmaals de vrijhandelszone” in „E.-S.B.” van 30 oktober 1957.

³⁾ De voorzitter van het Verbond der Belgische Nijverheid in zijn toespraak tot de derde jaarvergadering van het Belgisch-Luxemburgs Centrum voor Handelsbetrekkingen.

tureel noodzakelijke aanpassing, gevolg van de integratie, van de zuivere distortie, die bijv. door een verschil in rechten aan de buitengrens wordt veroorzaakt.

Ten slotte zij nog even gewezen op de regels voor de associatie van de overzeese gebiedsdelen van de E.E.G.-landen, die leiden tot een soort vrijhandelszone. Tegen de gevaren van distorties uit deze richting werden merkwaaardigerwijze praktisch geen waarschuwingen gehoord. Niettemin mag het gevaar van het ontstaan van een „Hongkong” in Noord-Afrika niet worden onderschat.

Recente voorstellen.

Noch het Franse memorandum, noch de Italiaanse voorstellen geven, naar zich uit de gepubliceerde gegevens laat afleiden, een sluitende oplossing voor de gerezen vraagstukken.

Het Franse memorandum deed bijzonder veel stof opwaaien. De Fransen bepleiten een multilaterale associatie onder de benaming „Europese Unie voor Economische Samenwerking”. De naam suggereert een nieuwe benadering van problemen. In feite echter is weinig verandering in de Franse grondgedachte te bespeuren. Frankrijk baseert zich vooralsnog op een constructie, die dezelfde materiële, sociale en zelfs fiscale voorwaarden inhoudt als de E.E.G., zonder welke dit land niet bereid is de grenzen open te stellen. Niet nieuw, maar wel zeer duidelijk, wordt nu de argumentatie, dat de formatie van een vrijhandelszone het Verenigd Koninkrijk in een bijzonder voordelige positie stelt. Het Verenigd Koninkrijk geniet de voordelen van de Gemeenbest-preferenties en anderzijds zou dit land vrije entree op de markt van de zes verkrijgen.

Tegenover de Scandinavische landen wordt gewezen op de lage kosten van de energievoorziening. De Zwitsers wordt het „verwijf” gemaakt van de harde valuta, die het land in staat stelt zijn behoeften op de meest voordelige markten aan te kopen.

De aldus gestelde bevoorrechte positie van enige van de landen, die voor de associatie in aanmerking komen, leidt tot het Franse voorstel van een „approche par secteur”. Op deze wijze verwachten de Fransen de openstelling van hun grenzen nauwkeurig te kunnen afstemmen op de realisatie van de gewenste harmonisatie van de concurrentievoorwaarden. De vrijgave van het onderlinge verkeer zou aldus worden gerelateerd aan de eliminatie van de dispariteiten in de fabricagekosten van de betrokken produkten.

Op dezelfde grondslag berust de idee in het onderlinge verkeer een compenserend recht te heffen, waardoor zou worden bereikt, dat een harmonisatie van rechten op het niveau van het buitentarief van de E.E.G. plaatsvindt.

Voorts kan gewezen worden op de, als „décalage” aangeduide, vertraging in de afbraak van de onderlinge tarieven ten opzichte van de tariefafbouw in de E.E.G. Frankrijk wenst een vertraging in de tariefsverlaging met drie jaren en bovendien wil het zich de nadere beslissing over de liquidatie van rechten in de tweede en derde fase vooralsnog voorbehouden.

De „décalage” vormt een extra veiligheidsvoorziening, naast de sectorsgewijze integratie. Men wenst de aanpassing aan de zich uit hoofde van de E.E.G. wijzigende concurrentievoorwaarden af te wachten, alvorens een begin te maken met een nieuwe verlaging van invoerrechten. Ook schijnt Frankrijk de toegang tot het Gemeenbest op preferentiële grondslag op te eisen, waardoor de

voordelen van Groot-Brittannië zouden kunnen worden gecompenseerd ⁴⁾.

Ten aanzien van praktisch alle punten uit het Franse memorandum kan ernstige kritiek worden uitgeoefend. Duidelijk blijkt, dat Frankrijk bezwaren heeft tegen iedere vorm van associatie, die minder biedt dan het E.E.G.-verdrag. In hoeverre met een in dit memorandum vervatte onderhandelingsmarge rekening dient te worden gehouden, kan in dit kader buiten beschouwing blijven.

Indien men de inhoud van het Franse plan overziet, dan is het ernstigste punt van kritiek wel gelegen in het afwezig zijn van enig automatisme en in de gevolgen, die een afwijkend tempo in de liberalisatie tussen E.E.G. en vrijhandelszone en tussen de sectoren onderling, medebrengen. De vrees voor een chaotische ontwikkeling lijkt bepaald niet ongegrond.

Meer in de lijn van de tot nu toe gevolgde gedachten-gang ligt het Italiaanse compromisvoorstel van de Minister van Handel, Carli ⁵⁾. Uitgaande van de moeilijkheden, die een harmonisatie van de buitentarieven met zich brengt, stelt Carli voor per tariefpost grenzen vast te stellen, waarbinnen ieder land vrij zou zijn de rechten op de invoer uit derde landen vast te stellen. Voor zover deze grenzen niet worden overschreden, zullen de betrokken artikelen vrij binnen de zone kunnen circuleren. Voor zover de grenzen worden overschreden, zou door het land met de hoogste rechten een compenserend recht mogen worden geheven.

Dit compromis houdt in principe veel aantrekkelijks in. De vraag is evenwel op welk niveau de maxima en minima zullen worden vastgesteld. Indien de hoogst voorkomende rechten als richtlijn zouden worden gebruikt, dan ware het voorstel zonder meer af te wijzen.

Een fixatie van de grenzen op het laagste niveau zal moeilijk te verwezenlijken zijn. Uiteindelijk zal dan ook wel gedacht moeten worden aan een gemiddeld niveau. Daarbij zal minstens getracht dienen te worden de gemiddelde belasting van de invoer uit derde landen niet te verhogen, waarbij bijv. zij verwezen naar de regels van het G.A.T.T. ten aanzien van de douane-unie.

In de tweede plaats rijst de vraag in hoeverre Carli rekening wenst te houden met de in de zone aan het produkt toegevoerde waarde. Voor zover uit de berichtgeving blijkt wordt deze verwaarloosd en is sprake van een compenserende heffing gelijk aan het verschil in rechten op het ingevoerde produkt. Zulks betekent in feite een negatie van de wezenlijke inhoud van de vrijhandelszone. In de vrijhandelszone toch bestaat de mogelijkheid tot vrije circulatie van zone-produkten en indien men deze begripsbepaling verfijnt, zou ook alle in de zone aan een bepaald produkt toegevoegde waarde vrij de grenzen moeten kunnen passeren.

Indien men Carli's voorstel in dit licht beziet, rijst zelfs de vraag of een certificatenprocedure niet een grotere vrijheid in het onderling verkeer zal opleveren. Het Italiaanse voorstel schuift deze certificaten geheel terzijde en onderwerpt daarmee in principe ieder produkt aan een compenserend recht. Het Italiaanse voorstel kan daarom wellicht beter worden beschouwd als een uitwerking van de idee van tariefharmonisatie dan als een alternatief voor de certificatenprocedure.

⁴⁾ Vgl. o.a. de „Neue Zürcher Zeitung” van 11 maart 1958 en „The Economist” van 1 maart 1958.

⁵⁾ Vgl. o.a. „The Economist” van 5 april 1958 en de „Neue Zürcher Zeitung” van 23 maart 1958.

Het lijkt, zegt schrijver in dit artikel, geenszins uitgesloten, dat met een niet onbetekenend lager budget voor militaire defensie kan worden volstaan. Het defensie-plafond zou bijv. kunnen worden bepaald op een percentage van het nationaal inkomen, hetwelk ten hoogste overeenkomt met het gemiddelde percentage van vergelijkbare andere kleine landen, die lid zijn van de N.A.V.O. Dit zou voor de Nederlandse economie een besparing betekenen van f. 600 à f. 800 mln., ruim voldoende om alle narigheid, uit de zuivelexport en andere tegenvallers voortvloeiende, op te vangen. Schrijver bepleit voorts — als belangrijk reëel-politiek defensiemiddel — de oprichting van een adequaat studie- en research-centrum voor internationale politiek. Een dergelijk centrum zou moeten ressorteren onder het Ministerie van O., K. en W.; de gelden ervoor — ongeveer f. 3 mln. per jaar — zouden moeten worden opgebracht uit de defensiebegroting.

Economie en defensie

Inleiding.

Recente uitlatingen van regeringszijde (bijv. Ministers Hofstra en Witte) met betrekking tot een ernstige verscherping van de financiële situatie resp. de bijna wanhopige situatie van de Schatkist beklemtonen de noodzaak van een uiterst zuinig en efficiënt beheer van 's lands financiën. Recentte gebeurtenissen (zaak Majoor Koopman, helmen- en gasmaskerkwesties, uitlatingen functionarissen D.M.L.) hebben aangetoond, dat het vorenstaande ten aanzien van ca. $\frac{1}{4}$ van het overheidsbudget, nl. het defensiebudget, wel in twijfel mocht worden getrokken. Dank zij het voortvarend optreden van de Tweede Kamer, culminerende in het met algemene stemmen aanvaarden van de motie van het Kamerlid Vermeer, is er een kans, dat een betere besteding van het thans bestaande defensiebudget in de toekomst minder onwaarschijnlijk zal lijken dan thans het geval is gebleken te zijn. Het is echter de vraag, of Nederlands economie en ook andere facetten van het Nederlandse volksbestaan gedogen, dat met deze afdoening van zaken kan worden volstaan.

Bepalen wij ons hiertoe voorshands tot de economie. Afgezien van de invloeden van de recessie op de grootte van het overheidsinkomen, zijn er invloeden — bijv. afkomstig uit de landbouwsector (m.n. de zuivelexport) — die de overheidsuitgaven aanzienlijk zullen doen stijgen. In dit verband worden bedragen tot dicht bij $\frac{1}{2}$ miljard

(vervolg van blz. 406)

Van belang is het voorstel, omdat het nog eens de aandacht vestigt op de mogelijkheid tot het invoeren van compenserende rechten en omdat het daarenboven nogmaals de noodzaak van een zekere harmonisatie beklemtont.

Noch het Franse memorandum, noch het Italiaanse voorstel heeft aldus de oplossing veel naderbij gebracht. Voor het Franse memorandum geldt eerder het tegendeel. Duidelijk blijkt de welhaast onoverbrugbare tegenstelling tussen de aanvankelijke Britse voorstellen en de Franse wensen ten aanzien van de vrijhandelszone.

Wassenaar.

Dr. N. FRANKEN.

gulden genoemd. Waar hiervoor aan compenserende belastingverhogingen bezwaarlijk lijkt te kunnen worden gedacht (deze zouden overigens de recessie verder kunnen intensiveren), lijkt het duidelijk, dat een voorzichtig overheidsbeleid zal moeten zoeken naar min of meer drastische bezuinigingen op het overheidsbudget.

In het onderstaande zal worden betoogd, dat het geenszins uitgesloten lijkt, dat met een niet onbetekenend lager budget voor militaire defensie (een lager „defensie-plafond”) kan worden volstaan, zonder dat het zelfstandig voortbestaan van Nederland onder zijn zelf gekozen maatschappelijk stelsel hierdoor in gevaar komt. Twee kwesties zullen hiertoe kort worden ingeleid in de verwachting, dat zij tot nadere opbouwend kritische reacties aanleiding zullen geven.

Gelijke monniken, gelijke kappen.

In een artikel in de aflevering van 13 november 1957 van dit blad (blz. 960—962), getiteld „Beschouwingen rond de defensiebegroting 1958”, wordt voorgesteld „dat de beste vorm van een „defensie-plafond” niet is gelegen in een jaarlijks gelijkblijvend geldsbedrag, doch in een jaarlijks gelijkblijvend percentage van het nationaal inkomen der betrokken landen”. Bij dit voorstel worden o.i. twee zeer belangrijke punten over het hoofd gezien. Het tweede, fundamentele punt zal in de slotparagraaf worden behandeld. Het eerste punt is door Prof. Dr. M. J. H. Smeets in zijn artikel, getiteld „Aantekeningen bij de Rijksbegroting 1958” in het maandblad „Economie” van oktober 1957, onder de loep genomen. Prof. Smeets wijst er daarin op, dat de situatie in Nederland met betrekking tot de militaire uitgaven zeer eigenaardig ligt. Nederland heeft — in vergelijking met andere West-europese landen van zijn grootte — de hoogste defensie-uitgaven. Nederland meent, aldus Prof. Smeets, dat het op dit gebied meer dient te presteren dan andere landen doen.

Waar berust ten deze Nederlands mening op? In geen geval op de traditie. Op een beter inzicht dan andere landen in de te verwachten ontwikkeling der internationaal-politieke situatie op langere termijn? Ook deze vraag, zoals hieronder in de slotparagraaf nog zal worden aan-

getoond, zal ontkenkend moeten worden beantwoord. Doch zelfs afgezien van de al dan niet aanwezigheid van inzicht in de ontwikkeling der internationaal-politieke situatie op langere termijn, blijft toch de vraag de overweging waard of het niet mogelijk zou zijn Nederland meer in de pas te doen lopen met andere vergelijkbare landen en wel om economische redenen. Dit zou bijv. kunnen geschieden door *het defensie-plafond te bepalen op een percentage van het nationaal inkomen, hetwelk ten hoogste overeenkomt met het gemiddelde percentage van vergelijkbare andere kleine landen, die lid zijn van de NAVO.*

Prof. Smeets geeft in bijlage I van zijn artikel cijfers over deze percentages voor België (4,0 pCt.), Denemarken (3,4 pCt.) en Noorwegen (4,1 pCt.). Het gemiddelde hiervan is rond 3,8 pCt. Nederland gaf in het jaar 1955, waarop de genoemde cijfers betrekking hebben, volgens een opgave op blz. 961 in vorengenoemd „E.-S.B.”-artikel 6,5 pCt. uit. *Dit is bijna tweemaal zoveel.* Voor de totale militaire situatie in de NAVO maakt het weinig uit, indien Nederland van 6,5 pCt. naar 3,8 pCt. teruggaat. De wegvallende 2,7 pCt. kan over alle NAVO-deelnemers worden uitgesmeerd. Voor de Nederlandse economie betekent het een besparing op het defensie-budget ad f. 1½ à 2 mrd. van ca. 40 pCt., d.w.z. een besparing tussen de f. 600 en f. 800 mln., ruim voldoende om alle narigheid, uit de zuivelexport en andere tegenvallers voortvloeiende, op te vangen.

Nog van veel meer betekenis wordt de eigenaardigheid, waarop Prof. Smeets de aandacht heeft gevestigd, indien de situatie van de militaire defensie in het huidige atoomtijdvak wordt geschetst in zijn reëel-politieke verhoudingen. Hiermede zullen wij ons in de slotparagraaf, zoals reeds gezegd, bezighouden.

Denken in een nieuwe dimensie over de defensie.

De brief van zeven theoretische fysici aan Minister Staf ¹⁾, welke brief wij van onschatbare waarde achten, maakt het ons gemakkelijk verder uiteen te zetten, waar de schoen wringt en hoe het mogelijk zal zijn o.a. de Nederlandse economie te steunen door het ook in deze brief gevraagde „denken in een nieuwe dimensie” inzake de defensie.

Hiertoe is eerst nodig, dat men zich realiseert, dat *de militaire defensie een afgeleide, een derivaat is van de internationaal-politieke situatie in haar geheel en derzelfver ontwikkelingsstendities op langere termijn.* Deze synthetische zienswijze is tot dusver in Nederland niet of nauwelijks doorgedrongen. Wij mogen dit illustreren met het feit, dat het zelfs is voorgekomen, dat in het parlement de begroting van Buitenlandse Zaken *na* die van Defensie werd behandeld!

Een tweede kwestie, die niet over het hoofd mag worden gezien, is, dat het internationaal-politieke feitenconglomeraat, waarvan de genoemde brief terecht het gecompliceerde karakter onderkent, op twee wijzen kan worden benaderd, die niets met elkander gemeen hebben, nl. de wijze, die *reële politiek* en de wijze die *reaal-politiek* nastreeft. „Reële politiek voeren”, aldus Prof. Anema ²⁾, „wil zeggen, dat men de feiten op het gebied, waarop men bezig is, in casu dat der internationale politiek,

nauwkeurig moet kennen en vooral ook, dat men zich daarbij geen misplaatste optimistische illusies moet maken over de gedragsnormen van de personen, die op dat gebied werkzaam zijn en hun invloed doen gelden”. De internationale politiek kenmerkt zich — en dit feit zelf wordt algemeen erkend en staat vast — door een laag peil van recht en moraal. *Reële politiek* moet echter door hogere beginselen worden beheerst. *Reaal-politiek* daarentegen onderzoekt noch de feiten noch toetst hen aan hogere normen. Aldus Prof. Anema.

Om nu tot de orde van de dag over te gaan: *de denkdimensie van de deterrent is reaal-politiek*, naar zal kunnen worden aangetoond. De denkdimensie, welke nodig is, is de reëel-politieke dimensie, waarbij de hogere beginselen in dit atoomtijdvak niet meer en niet minder dan uiteindelijk zullen moeten beantwoorden aan de grondslag welke Spinoza (17e eeuw) hiervoor reeds aangaf en welke Julien Benda in zijn boek „La trahison des clercs” nog eens preciseerde (blz. 224—225, 45e editie). Deze filosofen toch stellen reeds, dat de vrees voor oorlog door een hogere „état d'âme” zal moeten worden aangevuld, overheerst of zelfs vervangen. Duidelijke uitingen hiervan op universele schaal en op staatsmansniveau, komen nog te weinig voor, al zijn ze nu en dan reeds concreet aanwijsbaar (vgl. bijv. de zonder tegenstemmen door de Assemblée der Verenigde Naties aanvaarde resolutie van 14 december 1957 inzake „Peaceful Coexistence of States”).

Vanuit zodanige hogere beginselen dient nu het ontzaglijk ingewikkelde internationaal-politieke feitencomplex nauwkeurig, ja, uitputtend te worden onderzocht. De weinigen, die in dit sérail enigszins thuis zijn, weten, dat het hierbij geen kunst doch zelfs „goed” gebruik is, systematisch reeksen feiten weg te laten of foutief en onvolledig voor te stellen dan wel werkelijk ingewikkelde kwesties zeer partieel en zonder historische context af te schilderen, kortom allerlei uit wetenschappelijk oogpunt ontoelaatbare manipulaties toe te passen. Hiertegen moeten „les clercs” waken. Elders ³⁾ hebben wij zeer uitvoerig aangegeven hoe hierbij meer concreet te werk zou kunnen worden gegaan. Wij vroegen hierbij uiteraard om kritiek; deze is echter tot dusver uitgebleven. Via de aldaar aangegeven methodiek (en de eventuele verbeteringen die de hopelijk nog komende kritiek daarin nog zal aanbrengen) lijkt ons een reële kans aanwezig om bijv. de zes vragen, aan het slot van de genoemde brief van de zeven theoretische fysici gesteld, te beantwoorden. En wel op zodanige wijze, dat de gevonden antwoorden voldoen aan hetgeen van een goede sociaal-wetenschappelijke opzet mag worden verwacht, nl. dat een zeker vooruitzien van „trendmatige” ontwikkelingen kan worden aangegeven, die geleidelijk via de feiten zullen blijken te worden bevestigd ⁴⁾.

Hoe zal deze beantwoording kunnen worden *uitgevoerd* met de meest absolute waarborgen van reëel-politieke betrouwbaarheid? Deze taak moet in eerste instantie aan de wetenschapsmensen worden toevertrouwd. Reeds herhaaldelijk hebben wij hiervoor bepleit, elders en in

³⁾ Zie onze beide uitvoerige artikelen „Wetenschappelijk onderzoek van het vredesvraagstuk” in „Internationale Spectator” van 22 februari (blz. 55-79) en 8 juni 1957 (blz. 349-394).

⁴⁾ Zie voor verdere toelichting van de hier bedoelde werkwijze in de sociale wetenschappen: Gillin and Gillin, Cultural Sociology, blz. 822.

¹⁾ Zie N. R. Ct. van 26 april 1958, blz. 9.

²⁾ Zie Handelingen Eerste Kamer van 1 juni 1949, blz. 649—650.

dit blad ⁵⁾: *de oprichting van een adequaat studie- en research-centrum voor internationale politiek*, bemand met deskundigen van verschillende wetenschappelijke disciplines, die hierbij nodig zullen blijken te zijn. Bedoelde deskundigen zullen bovendien langdurige studie van deze speciale materie moeten hebben gemaakt.

Op de onlangs gehouden Atlantische Conferentie te 's-Gravenhage gaven wij een globale schatting van de met een dergelijk centrum jaarlijks gemoeide kosten ⁶⁾. Wie gewend is aan de budgetten van de zgn. „snipper-instituten” ⁷⁾, zal het door ons genoemde bedrag wellicht aan de hoge kant achten. Ook voor wie kennis draagt van de budgetten van enkele adequaat gefinancierde research-instellingen (Centraal Planbureau, Economisch Instituut voor de Middenstand) zal het budget, dat wij voor de hier bepleite research-instelling aldaar noemden — ongeveer f. 3 mln. —, wellicht toch nog ruim of te ruim toeschijnen.

De verklaring hiervoor is tweërlei. Enerzijds onderschatte men de hoeveelheid werk verbonden aan het preciseren van de nieuwe denkdimensie en het alsdan verwerken van de enorme massa uiteindelijk in samenhang te bestuderen materiaal (m.n. dat betiteld als „first evidence”) niet. Anderzijds is in het door ons bepleite bedrag rekening gehouden met het aantrekken — naast de weinige Nederlandse beschikbare krachten — van buitenlanders van naam, o.a. experts voor wetenschappelijke disciplines, welke in Nederland niet of nauwelijks in of buiten universitair verband, voor zover wij weten, systematisch

⁵⁾ Zie voor de elders geplaatste bijdragen de annotatie in de in noot 3 genoemde artikelen; voor de in „E.-S.B.” geplaatste bijdragen, zie de afleveringen van 26 november 1953 en 19 januari 1955 (blz. 57-58).

⁶⁾ Zie N.R.Ct. van 14 april 1958, blz. 1 en 4. In het dézer dagen verschenen, in het Engels gestelde, verslagje (12 bladzijden klein formaat) van de Atlantische Conferentie is dit bedrag helaas niet vermeld.

⁷⁾ Zie met name het artikel onder no. X van de reeks van 10 uitnemende artikelen in de N.R.Ct. onder de titel „Het spoorwerk in Nederland” (edities van 27, 28 en 29 maart, 1, 2, 3, 9, 18, 19 en 21 april jl.), benevens het artikel van Prof. Dr. J. Kistemaker in de N.R.Ct. van 25 april 1958.

Alcoholverbruik

In de „Maandstatistiek van de binnenlandse handel, het verbruik en de prijzen” van april jl. publiceert het C.B.S. gegevens betreffende de hoeveelheden voor het binnenlands verbruik beschikbaar gekomen alcoholhoudende dranken. De gegevens over enkele recente jaren zijn hieronder, in liters per hoofd, weergegeven.

Jaar	Bier	Gedistilleerd à 50 vol. pCt. alc.	Wijn	Inlandse vruchtenwijn
1954	13,8	2,31	0,92	0,41
1955	16,7	2,33	1,17	0,40
1956	17,9	2,58	1,43	0,40
1957	20,7	2,13	1,50	

Opmerking verdient, dat het verbruik van gedistilleerd in 1956 en 1957 is. vertekend. De aankondiging, dat de accijns met ingang van 14 januari 1957 zou worden verhoogd, had in de laatste vier maanden van 1956 een sterke omzetverhoging tot gevolg. Hierdoor zullen de toeneming van het werkelijk verbruik van 1955 op 1956 en de daling van 1956 op 1957 dan ook geringer zijn dan door de cijfers in de tabel wordt gesuggereerd.

worden beoefend (bijv. de sociologie van het internationale conflict, e.d.).

Het is voorts niet overbodig er op te wijzen, dat het totale jaarlijkse budget van de door ons gewenste research-instelling een infinitesimaal klein deeltje ($1\frac{1}{2}$ à 2 *pro mille*) van de bestaande jaarlijkse uitgaven voor militaire defensie zal uitmaken. Ten deze kunnen wij ons aansluiten bij het Eerste Kamerlid van de P. v. d. A., Mr. Cammelbeeck, die op 1 april jl. in de Eerste Kamer beduidend meer geld voor de kunst en de cultuur verlangde „ten koste van een straaljager, die ik daarmee voor neerstorten behoed” ⁸⁾. Teneinde misverstand te vermijden voegen wij hieraan nog toe, dat de genoemde research-instelling zou dienen te ressorteren onder het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, al zullen vanzelfsprekend de gelden ervoor moeten worden opgebracht uit de defensiebegroting. Bedoelde research-instelling behoort uitdrukkelijk tot de meest vooraanstaande reëel-politieke defensiemiddelen!

Hoewel met het bovenstaande tevens een uiterst ernstig tekort in onze Nederlandse volkshuishouding is gesignaleerd, zullen wij ons zakelijkheidshalve onthouden van de stellig pijnlijke analyse van de oorzaken hiervan. Hiermede is, lijkt het ons, de belangrijke zaak; die de zeven kernfysici op zo uiterst gelukkige wijze hebben aangesneden, niet gediend. Het beste lijkt ons, dat van de vele hiaten, die het spoorwerk (= de research) in Nederland nog vertoont ⁹⁾, het hier gesignaleerde tekort het allereerst en aanstands wordt aangevuld.

Ware het nu niet de meest praktische oplossing, dat in samenwerking tussen enerzijds enkele der zeven (of alle zeven) kernfysici en anderzijds enkele niet-natuurwetenschappelijke geleerden, het geheel bijv. onder leiding van de voorzitter of een andere toonaangevende persoonlijkheid van de organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek ¹⁰⁾, die hiervoor belangstelling heeft, een kleine commissie naar goed Nederlands gebruik de concrete opzet van een research-instelling als bepleit voorbereid en op korte termijn hierover een rapport uitbrengt?

Wij zijn van mening, dat niet alleen Nederlands economie en de „bijna wanhopige” situatie van het overheidsbudget hiermede zullen zijn gebaat, doch ook Nederlands uiteindelijke veiligheid en, ten slotte, nog een zeer belangrijke zaak: Nederlands goede naam in de wereld. Van dit laatste staan enkele stenen getuigen in onze woonplaats, die een niet te misduiden aanwijzing vormen, dat Nederland ten deze een bijzondere taak heeft en die tevens oproepen, dat Nederland zijn traditionele roeping nu niet mag verloochenen, zulks ondanks alle reaal-politieke tendenties, welke in deze eerste dertien moeilijke naoorlogse jaren zo rijkelijk de boventoon hebben gevoerd en nog voeren, ook al lijkt enige kentering waarneembaar.

's-Gravenhage.

Dr. J. M. E. M. A. ZONNENBERG.

⁸⁾ Zie Handelingen Eerste Kamer van 1 april 1958, blz. 2262.

⁹⁾ Zie de in noot 7 genoemde artikelenreeks.

¹⁰⁾ Men zij niet op een dwaalspoor gebracht door het woord „zuiver”. Mr. H. J. Woltjer, Raadsadviseur in Algemene Dienst van de Minister van O.K. en W. heeft onlangs nog uiteengezet „dat de onderscheiding tussen zuivere en toegepaste wetenschap louter kunstmatig is en in de praktijk herhaaldelijk tot organisatorische complicaties aanleiding geeft. Zeker op het gebied van de nog jonge sociale wetenschappen valt geen duidelijke grens tussen zuiver en toegepast te trekken”. Aldus het verslag onder de titel „Raadsadviseur bespreekt Twents rapport” in de N.R.Ct. van 5 april 1958, blz. 9.

Voor de verklaring van de huidige depressie in de scheepvaart dient naar schrijvers mening het accent meer te worden gelegd op de grote uitbreiding die in de afgelopen jaren aan de wereldkoopvaardijvloot is gegeven. Er wordt o.a. op gewezen dat in 1957 nog bestellingen werden geplaatst voor de bouw van vrachtschepen met een draagvermogen van 2,7 mln. ton. Het kolenvoer van Noord-Amerika naar het vasteland van Europa kan geen verklaring geven voor de daling op de vrachtenmarkt in 1957, daar dit vervoer vorig jaar ruim 49 mln. ton bedroeg, t.o.v. bijna 40 mln. ton in 1956. Wel importeerde Europa 7/8 mln. ton graan minder in 1957 dan in 1956, doch India en Japan voerden meer in. Bij de tankervloot valt een soortgelijke ontwikkeling waar te nemen: enerzijds stijgt het oliegebruik minder sterk, terwijl anderzijds de laatste jaren zeer veel nieuwe tonnage is opgeleverd en nog grote bestellingen lopen.

Wanneer de vraag gesteld wordt, welke factoren in het bijzonder tot de huidige depressie in de scheepvaart hebben geleid, luidt het antwoord gewoonlijk ¹⁾: „Enkele zachte winters waardoor de vraag op de open markt voor het vervoer van kolen verminderde, gunstige oogsten in Europa die oorzaak waren dat met geringer aanvoer van graan kon worden volstaan, de overspanningsverschijnselen in de economie in een aantal landen waartegen van overheidswege op allerlei terrein maatregelen werden genomen, speculatieve voorraadvorming van grondstoffen in verband met de Suez-crisis en de kapitaalschaarste gepaard gaande met een stijging van de rentevoet waardoor resp. het aanhouden van grote voorraden onaantrekkelijk werden”. Een complex van factoren derhalve dat ongetwijfeld tot de huidige malaise heeft bijgedragen.

Voor zover hieraan al aandacht wordt geschonken valt het accent echter in veel geringer mate op een factor, die m.i. mede tot de huidige malaise heeft geleid en die zeer waarschijnlijk oorzaak zal zijn dat zelfs bij een uitbreiding van het overzeese goederenvervoer nog een tijd lang met een surplus aan tonnage, d.w.z. naar verhouding lage vrachten, rekening moet worden gehouden. Ik denk hierbij aan de zeer grote uitbreiding die met name gedurende de achter ons liggende jaren zowel aan de tonnage voor droge lading als aan de tankvloot is gegeven.

Blijkens het in maart jl. door de firma W. G. Weston Ltd. gepubliceerd overzicht, gewijd aan „The rapid growth of the large trampfleet”, waren eind 1956 naar schatting vrachtschepen met een totaal draagvermogen van 4.718.000 ton in aanbouw resp. bestelling. Hiervan werden 1.766.000 ton in de loop van 1957 opgeleverd. Niettemin was het totaal der eind vorig jaar in aanbouw resp. bestelling zijnde vrachtvloot tot 5.667.300 ton draagvermogen gestegen, waaruit kan worden afgeleid, dat in de loop van 1957 bestellingen ter grootte van rond 2,7 mln. ton draagvermogen werden geplaatst en dat bijna de helft der eind 1957 uitstaande bouwopdrachten gedurende dat jaar werd geboekt. Wel merkwaardig indien men bedenkt, dat de

¹⁾ Zie o.a. het jaarverslag 1957 der Koninklijke Nederlandsche Reedersvereniging, blz. 17.

Te snelle uitbreiding der wereld- koopvaardijvloot

vrachtdaling reeds spoedig na de heropening van het Suezkanaal inzette!

Hier komt bij dat, ofschoon de schepen met een draagvermogen van minder dan 13.000 ton rond 40 pCt. van het totaal vertegenwoordigde en het grootste gedeelte der verleden jaar gebouwde schepen in deze categorie valt, men meer en meer tot de bouw van grotere schepen overgaat. De gemiddelde snelheid van het moderne vrachtschip bedraagt 14 mijl voor de stoom- en 14,4 mijl voor de motorvrachtschepen, terwijl een aanzienlijk percentage der moderne vrachtvloot, ongeacht grootte en voortstuwingsvermogen, een snelheid heeft van 14 tot 15,9 mijl, factoren waarmede bij de beoordeling der potentiële vervoerscapaciteit der vrachtvloot uiteraard ter dege rekening moet worden gehouden. Het overgrote deel der in bestelling zijnde tonnage, t.w. ruim 4 mln. ton draagvermogen, wordt in de jaren 1958/60 aan de bestaande vloot toegevoegd.

Zien wij nu naar de ontwikkeling van het goederenvervoer over zee dan blijkt dat, ofschoon gewoonlijk gesteld wordt dat de geringer kolenaanvoer uit Noord-Amerika een der voornaamste factoren was die verleden jaar tot de scherpe daling op de vrachtenmarkt heeft geleid, in 1957 door het Europese vasteland in werkelijkheid een groter hoeveelheid werd aangevoerd dan het jaar tevoren! In 1956 toch bedroeg de aanvoer in totaal 39.768.000 ton, terwijl verleden jaar bijna 10 mln. ton meer, nl. 49.407.000 ton werd geïmporteerd. Dit jaar zal de invoer van kolen in West-Europa inderdaad bij die van 1957 ten achter blijven. Tenzij de industriële bedrijvigheid belangrijk toeneemt zal het totaal der uit Amerika aan te voeren hoeveelheid kolen vermoedelijk niet veel groter zijn dan ca. 40 mln. ton, waarmede dan wederom het niveau van 1956 zal zijn bereikt. De stelling dat de daling op de vrachtenmarkt verleden jaar een direct gevolg zou zijn van geringer aanvoer van kolen vindt dan ook geen steun in de feiten. Terloops zij er in dit verband nog op gewezen, dat de totale uitvoer van Amerikaanse kolen naar Canada, Centraal- en Zuid-Amerika, Europa, Afrika, Azië, Australië, etc. in 1956: 68.546.290 ton bedroeg en verleden jaar tot 76.342.312 ton steeg. Een niet onaanzienlijk deel der thans aangevoerde kolen wordt bovendien verscheept op grond van reeds eerder afgesloten vervoercontracten, zodat deze ladingen

niet op de markt komen en geen nieuw emploti betekenen.

De omvang der graanverscheppingen bleef verleden jaar inderdaad bij die van 1956, toen de strenge winter aanzienlijke aanvoer in West-Europa noodzakelijk maakte, ten achter. Naar ruwe schatting werden 7/8 mln. ton tarwe minder geïmporteerd. Hier stond overigens groter aanvoer in India en Japan tegenover.

In het jaarverslag 1957 der Koninklijke Nederlandsche Reedersvereniging ²⁾ wordt erop gewezen, dat het indexcijfer van het volume van de wereldhandel (1948 = 100) verleden jaar, circa 183 bedroeg vergeleken met 177,4 in 1956. Weliswaar levert, aldus het verslag, de verhouding tussen het uit de wereldhandel voortvloeiend vervoer dat voor een belangrijk deel ook anders dan over zee wordt afgewikkeld en het wereldzeevervoer niet altijd een constant gegeven op. Het indexcijfer voor het afgelopen jaar wijst m.i. anderzijds toch ook bepaald niet op een drastische vermindering waaronder het zeevervoer zou hebben geleden.

Men kan zich dan ook moeilijk onttrekken aan de indruk, dat een al te groot vertrouwen in een voortgezette

groei van het goederenvervoer ter zee geleid heeft tot een te grote uitbreiding van de potentiële vervoerscapaciteit der wereldvrachtvloot. Het ongekend hoge niveau waarop de vrachten zich in 1955 en vooral in 1956 bewogen was bovendien oorzaak dat oude schepen, welke normaliter van de vloot zouden zijn afgevoerd, in de vaart bleven hetgeen er mede toe heeft bijgedragen, dat bij de kentering van het getij het surplus aan tonnage nog werd geaccentueerd. De wereldvloot excl. tankers steeg van 49,3 mln. b.r.t. in 1950 tot 64,1 mln. b.r.t. in 1957 en zal blijkens de bovenvermelde gegevens nog met ruim 5,6 mln. ton draagvermogen aan moderne, snelle vrachtschepen worden uitgebreid!

Voor de tankvaart geldt precies hetzelfde. De wereldtankvloot nam van 16,7 mln. b.r.t. in 1950 tot 29,9 mln. b.r.t. in 1957 toe. Blijkens door de „Shipbuilders Council of America” gepubliceerde gegevens waren op 1 januari jl. nog 1.060 tankers met een totaal draagvermogen van bijna 36 mln. ton in aanbouw resp. bestelling. Gemiddeld hebben de voor particuliere rekening in bestelling zijnde tankers een draagvermogen van 31.900 ton en die voor de oliemaatschappijen van 37.480 ton. De oplevering der in aanbouw resp. bestelling zijnde tankers vindt voornamelijk plaats in de jaren 1958-1961, t.w. rond 30 mln. ton. Ook hier dient bij de beoordeling der potentiële vervoerscapaciteit rekening te worden gehouden met de zoveel groter snelheid en de aanzienlijk groter pompcapaciteit van de moderne tanker. De algemene vertraging in het tempo der industriële bedrijvigheid, die zich het eerst in de Verenigde Staten manifesteerde, heeft geleid tot een minder sterke stijging van het verbruik van aardolieproducten. De grote voorraden in het begin van dit jaar en de zachte winter droegen mede bij tot sterk verminderde vraag naar tankerruimte. De wel zeer ongunstige situatie in de tankvaart blijkt uit de omvang van de opgelegde vloot, nl. meer dan 5 mln. ton draagvermogen in het begin van de maand mei.

Ook hier heeft men kennelijk onvoldoende rekening gehouden met een mogelijke terugslag in de conjunctuur zomin als met de stage uitbreiding der vloot van de oliemaatschappijen en de omvangrijke bevrachtingen op lange termijn met name in 1956. Terecht wijst het jaarverslag 1957 der Koninklijke Olie er dan ook op, dat het tempo waarin nieuwe tankschepen naar verwachting door de werven zullen worden afgeleverd, zal medebrengen dat het surplus aan tonnage nog langere tijd zal voortduren, zelfs wanneer de vraag naar olieproducten zich, zoals verwacht wordt, weer in opwaartse richting gaat bewegen.

Ofschoon de in de aanvang genoemde factoren ongetwijfeld tot de malaisie in de scheepvaart hebben bijgedragen, valt o.i. niet te ontkennen dat de aanzienlijke uitbreiding, die met name gedurende de jongste hausse aan de wereldkoopvaardijvloot is gegeven, mede — en in belangrijke mate — tot het huidig surplus heeft bijgedragen. Hieruit volgt — en hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de algemene vrachvaart als door de Koninklijke Olie ten aanzien van de tankvaart werd gesteld — dat zelfs indien de huidige recessie voor groter bedrijvigheid plaats maakt, voorshands nog met een te groot vervoersapparaat en dientengevolge minder gunstig vrachtenpeil rekening moet worden gehouden. Het slopen van oudere schepen en het annuleren van bouwcontracten, mits beide op groter schaal dan tot dusver geschiedde plaatsvindt, zal het surplus uiteraard verminderen en het ernstig verstoord evenwicht tussen vraag en aanbod spoediger herstellen.

Rotterdam.

C. VERMEY.

²⁾ T.a.p., blz. 16.

Engelands plastics-produktie

Er zullen slechts weinig industrieën zijn, wier produktie zo snel is gegroeid als die van de plastics-industrie. Volgens een artikel in „National Provincial Bank Review” van februari jl. bedroeg de produktie van de Engelse plastics-industrie kort voor de tweede wereldoorlog minder dan 30.000 ton per jaar en in 1947 nog steeds minder dan 100.000 ton. In 1957 werd echter naar schatting een produktieniveau van 400.000 ton bereikt. Vergelijkt men de produktiecijfers voor 1957 met die van enkele non-ferro metalen, waarmede plastics op sommige gebieden concurreren, dan zijn zij niet zo indrukwekkend. Bezieet men echter de produktie naar volume, dan blijkt, dat alleen de houtproduktie die van plastics overtreft.

Produktie van plastics, non-ferro metalen en hout in 1957 a)

	in tonnen	in kubieke voeten
plastics	400.000	12.000.000
aluminium	300.000	4.000.000
koper	600.000	2.400.000
zink	300.000	1.500.000
lood	350.000	1.100.000
zacht hout	—	84.000.000
hard hout	—	20.000.000

a) Ramingen.

Bij het huidige produktiepeil van 400.000 ton zal het in Engeland zeker niet blijven. Reeds bekend gemaakte produktieplannen duiden erop, dat capaciteitsvergrotingen de komende twee à drie jaren een produktieverhoging met minstens 30 pCt. mogelijk zullen maken.

Sedert 1953 biedt de Amerikaanse immigratie-wetgeving de mogelijkheid om 50 pCt. van het immigratie-quotum te gebruiken voor immigratie van zgn. „geschoolde arbeidskrachten”; dit geschiedt dan onder de zgn. „first preference”-clause. In het tijdvak 1953-1956 bedroeg de immigratie in de Verenigde Staten 900.000 personen. Hiervan behoorde slechts 6,7 pCt. tot de „geschoolde arbeidskrachten”. Schrijver noemt enige factoren, die mogelijk kunnen verklaren waarom slechts in beperkte mate gebruik is gemaakt van de „first preference”, hoewel in sommige Westeuropese landen de drang tot emigratie van „geschoolde arbeidskrachten” groot is. De regeringsinstanties in de Westeuropese landen en in de Verenigde Staten zijn volgens schrijver niet in staat als doelmatig bemiddelings-instrument tussen werkgever en werknemer te fungeren. In de Verenigde Staten wordt daarom thans door middel van particulier initiatief getracht het bedoelde intermediaire instrument te verwezenlijken.

De immigratie van geschoolde arbeidskrachten in de Verenigde Staten

De Amerikaanse immigratiewetgeving biedt sedert 1953 de mogelijkheid om 50 pCt. van de voor de verschillende landen vastgestelde immigratiequota te gebruiken ten behoeve van de immigratie van diegenen, die bijzonder nuttig geacht worden voor de bevordering van de Amerikaanse economie, wetenschap, cultuur en samenleving. Het betreft hier de zgn. „first preference”-clause. Om in deze categorie te vallen, dient de procureur-generaal van het Amerikaanse Ministerie van Justitie te verklaren, dat de diensten van de betreffende immigrant van uitgesproken nut voor de Verenigde Staten zijn.

Het zijn beslist niet slechts atoomspecialisten, die voor immigratie onder deze „first preference”-procedure in aanmerking komen. Het kan even goed — om enige voorbeelden uit de praktijk te noemen — een irrigatiespecialist (ook zonder academische graad) of een kok voor de Franse keuken van een hotel of een betonspecialist zijn. Op deze 50 pCt.-basis zouden per jaar ongeveer 75.000 buitenlanders uit de betreffende landen onder „first preference” Amerika kunnen binnenkomen. In 1957 maakten echter slechts ongeveer 3.000 immigranten van deze mogelijkheid gebruik, d.i. niet meer dan 4 pCt. van het totale immigratie-quotum.

Gezien de belangstelling in ons land voor emigratie in het algemeen en voor die naar de Verenigde Staten in het bijzonder, worden hieronder enige nadere gegevens verstrekt, welke zijn gebaseerd op een studie van de „National Science Foundation”¹⁾. De vermelde jaarcijfers hebben betrekking op het Amerikaanse begrotingsjaar, dat eindigt op 30 juni. Over de jaren 1953-1956 gaven ongeveer 60.000 immigranten die in de Verenigde Staten arriveerden als hun beroep op, te behoren tot de categorie „beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen”. Meer dan 20 pCt. van deze immigranten (12.600) werden geclassificeerd als ingenieurs en als beoefenaren van exacte wetenschappen (incl. wiskundigen).

De totale immigratie in de Verenigde Staten bedroeg in dezelfde periode niet minder dan 900.000 personen. Wat wij verder zullen aanduiden met de term „geschoolde arbeidskrachten” vertegenwoordigde dus slechts 6,7 pCt. van het

totaal. Relatief liep dit percentage echter terug van 8 in 1953 tot 6,7 over 1956, terwijl het in het kalenderjaar 1957, vooral als gevolg van de immigratie van Hongaren, 7 bedroeg. Het totaal aantal ingenieurs en wetenschapsmensen, dat naar de Verenigde Staten emigreerde, bedroeg nog geen 1 pCt. van de beschikbare Amerikanen in deze groepen en iets meer dan 5 pCt. van de jaarlijks afstuderenden in deze categorie.

Tabel 1 geeft een duidelijk overzicht van de rubricering naar vakbekwaamheid.

Meer dan 40 pCt. van deze immigranten kwam uit Europese landen. Tabel 2 geeft een overzicht naar origine.

Interessant in dit verband is, dat er in de betreffende jaren meer „geschoolde arbeidskrachten” uit Canada (25-30 pCt.) de Verenigde Staten binnenkamen dan uit enig Europees land. De meeste Europese ingenieurs waren afkomstig uit Engeland (16 pCt.) en uit West-Duitsland (11 pCt.). In 1956 liep het Britse cijfer terug tot 12 pCt., terwijl het percentage Canadese ingenieurs steeg tot 28 van het uit alle landen geïmmigreerde aantal. Ook in andere categorieën leidden Engeland en Duitsland, zij het in mindere mate. Een opmerkelijk groot aantal „geschoolde arbeidskrachten”²⁾ kwam uit Mexico, nl. 7-10 pCt. Het tekort aan verpleegsters in de Verenigde Staten uit zich wel bijzonder door het feit, dat deze categorie, na de ingenieurs, de grootste is. Tabel 3 geeft een indruk van de spreiding van deze groep immigranten over de verschillende Staten van Amerika.

Tabel 4 geeft een indruk van de diverse vakbekwaamheden van de „geschoolde arbeidskrachten”, die naar de Verenigde Staten emigreerden, terwijl tabel 5 een overzicht geeft van de landen van herkomst van de immigranten.

Na bestudering van bovengenoemde tabellen kan men terecht de vraag stellen, hoe het mogelijk is, dat enerzijds de drang tot emigratie in sommige Westeuropese landen — ook van de hierboven bedoelde „geschoolde arbeidskrachten” — groot is, terwijl anderzijds slechts in zeer beperkte mate gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om onder „first preference” de Verenigde Staten binnen te komen. Het stellen van deze vraag is eenvoudiger dan de

¹⁾ „Scientific Manpower Bulletin”, nr. 8, N.S. F - 85 - 4.

²⁾ Hieronder niet begrepen de Mexicaanse seizoen-landarbeiders, de zgn. „wetbacks”.

**Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen,
toegelaten tot de Verenigde Staten als immigranten**
(naar beroep; begrotingsjaren 1953 t/m 1956)

TABEL 1.

Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen	1953		1954		1955		1956		Totaal 1953-56	
	Aantal	percen- tage	Aantal	percen- tage	Aantal	percen- tage	Aantal	percen- tage	Aantal	percen- tage
Totaal	12.783	100,0	13.817	100,0	14.109	100,0	18.995	100,0	59.704	100,0
Ingenieurs a)	2.066	16,2	2.304	16,7	2.071	14,7	2.804	14,8	9.245	15,5
Natuurwetenschappelijke werkers a)	654	5,1	800	5,8	791	5,6	986	5,2	3.231	5,4
Sociaalwetenschappelijke werkers a)	110	0,9	109	0,8	113	0,8	115	0,6	447	0,7
Presidenten van academische faculteiten, pro- fessoren en docenten n.e.g. a)	241	1,9	173	1,2	147	1,0	205	1,1	766	1,3
Onderwijzers, n.e.g. b)	1.227	9,6	1.356	9,8	1.549	11,0	1.969	10,4	6.101	10,2
Advocaten en rechters	141	1,1	139	1,0	134	1,0	159	0,8	573	1,0
Medische beroepen c)	995	7,8	1.212	8,8	1.211	8,6	1.605	8,5	5.023	8,4
Verpleegsters	1.796	14,0	1.502	10,9	1.864	13,2	3.064	16,1	8.226	13,8
Technici d)	1.540	12,0	1.437	10,4	1.498	10,6	2.098	11,0	6.573	11,0
Alle andere categorieën	4.013	31,4	4.785	34,6	4.731	33,5	5.990	31,5	19.519	32,7

n.e.g. = niet elders genoemd.

a) Universiteitsprofessoren en -docenten op gebieden die afzonderlijk vermeld zijn, zijn ondergebracht bij deze speciale categorie. Het totaal-generaal voor ieder van deze jaren is als volgt: 1953: 252, 1954: 184, 1955: 173 en 1956: 277.

b) Omvat leerkrachten op alle niveaus beneden het universitaire, zowel in traditionele onderwijsinstellingen en hoog gespecialiseerde scholen als bestuurders zoals directeuren, rectores enz.

c) Omvat tandartsen, osteopaten, doktoren en chirurgen, veeartsen en professoren en docenten in de medische wetenschappen.

d) Omvat ontwerpers, tekenaars, telegrafisten, inspecteurs, medische technici en tandtechnici, keuringstechnici en niet elders genoemde technici.

Bron: „United States Department of Justice, Immigration and Naturalization Service”; tabellen speciaal vervaardigd voor de „National Science Foundation”.

**Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen,
toegelaten tot de Verenigde Staten als immigranten**
(naar het land waar zij het laatst permanent gevestigd waren; begrotingsjaren 1953 t/m 1956)

TABEL 2

Land	1953		1954		1955		1956		Totaal 1953-56	
	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage
Alle landen	12.783	100,0	13.817	100,0	14.109	100,0	18.995	100,0	59.704	100,0
Europa	5.485	42,9	6.103	44,2	6.088	43,2	8.020	42,2	25.696	43,0
Oostenrijk	159	1,2	195	1,4	172	1,2	222	1,2	748	1,3
Frankrijk	368	2,9	354	2,6	357	2,5	449	2,4	1.528	2,6
Duitsland	1.433	11,2	1.806	13,1	1.523	10,8	2.128	11,2	6.890	11,5
Griekenland	38	0,3	84	0,6	180	1,3	301	1,6	603	1,0
Ierland	304	2,4	289	2,1	361	2,6	421	2,2	1.375	2,3
Italië	224	1,7	387	2,8	527	3,7	599	3,2	1.737	2,9
Nederland	192	1,5	270	1,9	287	2,0	411	2,2	1.160	1,9
Noorwegen	176	1,4	197	1,4	204	1,5	234	1,2	811	1,4
Zweden	227	1,8	258	1,9	259	1,8	401	2,1	1.145	1,9
Zwitserland	354	2,8	318	2,3	343	2,4	427	2,2	1.442	2,4
Verenigd Koninkrijk	1.624	12,7	1.528	11,1	1.430	10,1	1.824	9,6	6.406	10,7
Overig Europa	386	3,0	417	3,0	445	3,2	603	3,1	1.851	3,1
Canada	3.819	29,8	3.491	25,3	3.632	25,8	4.991	26,3	15.933	26,7
Mexico	459	3,6	569	4,1	608	4,3	788	4,1	2.424	4,1
Cuba	273	2,1	434	3,1	668	4,7	906	4,8	2.281	3,8
Andere landen	2.747	21,6	3.220	23,3	3.113	22,0	4.290	22,6	13.370	22,4

Bron: „United States Department of Justice, Immigration and Naturalization Service”; tabellen speciaal vervaardigd voor de „National Science Foundation”.

**Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen,
toegelaten tot de Verenigde Staten als immigranten**
(naar Staten van voorgenomen bestemming; begrotingsjaren 1953 t/m 1956)

TABEL 3.

Voorgenomen bestemming	1953		1954		1955		1956		Totaal 1953-56	
	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage	aantal	percen- tage
Totaal	12.783	100,0	13.817	100,0	14.109	100,0	18.995	100,0	59.704	100,0
Californië	1.900	14,8	2.029	14,7	2.145	15,2	3.076	16,2	9.150	15,3
Illinois	753	5,9	972	7,0	942	6,7	1.298	6,8	3.965	6,6
Massachusetts	615	4,8	563	4,1	578	4,1	802	4,2	2.558	4,3
Michigan	695	5,4	808	5,8	717	5,1	1.128	5,9	3.348	5,6
New Jersey	549	4,3	658	4,8	708	5,0	963	5,1	2.878	4,8
New York	3.450	27,1	3.489	25,2	3.728	26,4	4.498	23,7	15.165	25,4
Andere Staten	4.604	36,0	5.106	37,0	5.069	35,9	6.920	36,4	21.699	36,4
Territoria en bezittingen tot de Ver. Staten behorend	196	1,5	152	1,1	166	1,2	192	1,0	706	1,2
Buiten de Ver. Staten a)	9	0,1	28	0,2	40	0,3	106	0,6	183	0,3
Onbekend of niet gerapporteerd	12	0,1	12	0,1	16	0,1	12	0,1	52	0,1

a) Omvat personen die in aangrenzende landen wonen, maar werkzaam zijn in de Verenigde Staten.

Bron: „United States Department of Justice, Immigration and Naturalization Service”; tabellen speciaal vervaardigd voor de „National Science Foundation”.

beantwoording daarvan. De belangrijkste factoren, die hierbij een rol spelen, zijn wellicht de volgende:

1. onbekendheid in brede kring met de mogelijkheden die de huidige Amerikaanse immigratiewetgeving biedt aan de „geschoolde arbeidskrachten”;

2. gebrek aan uniformiteit in de omschrijving van

opleiding en vakbekwaamheid en hinderlijke obstakels in de Verenigde Staten voor de aanvaarding daarvan (o.a. variërende eisen in de verschillende Staten);

3. de moeilijkheid om „per brief” een passende werkkring en werkgever te vinden;

4. een wellicht wat overdreven hang naar zekerheden

TABEL 4.

Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen, toegelaten tot de Verenigde Staten als immigranten
(naar beroep; begrotingsjaren 1953 t/m 1956)

Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen	1953	1954	1955	1956	Totaal 1953-56	Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen	1953	1954	1955	1956	Totaal 1953-56
Totaal	12.783	13.817	14.109	18.995	59.704	Beoefenaren der natuurwetenschappen, totaal a)	654	800	791	986	3.231
Accountants en administrateurs	628	664	633	834	2.759	Landbouwkundigen	176	238	230	227	871
Acteurs en actrices	101	105	115	159	480	Biologen	35	25	39	41	140
Vliegtuigpiloten en navigators	48	55	51	67	221	Apothekers	279	387	352	502	1.520
Architecten	117	130	153	166	566	Geologen en geofysici	32	34	44	56	166
Kunstenaars en zij die lessen geven in de kunst	235	232	253	329	1.049	Wiskundigen	23	15	22	33	93
Atleten	67	100	97	104	368	Natuurkundigen	79	77	81	86	323
Auteurs	39	41	52	67	199	Diverse beoefenaren der natuurwetenschappen	30	24	23	41	118
Predikanten	646	686	616	652	2.600	Optometristen	9	21	9	28	67
Presidenten van academische faculteiten, professoren en docenten a)	241	173	147	205	766	Farmacuten	105	102	120	148	475
Dansers en dansleraren	101	98	105	94	398	Fotografen	193	218	207	311	929
Tandartsen	103	116	113	159	491	Doktoren en chirurgen a)	852	1.047	1.050	1.392	4.341
Ontwerpers	209	239	233	255	936	Telegrafisten	61	75	70	81	287
Diëtisten en voedingdeskundigen	46	42	51	46	185	Op godsdienstig terrein werksamen	544	584	642	664	2.434
Tekenaars	283	275	289	597	1.444	Maatschappelijke werkers	103	128	111	89	431
Redacteuren en verslaggevers	209	215	178	198	800	Beoefenaren der sociale wetenschappen, totaal a)	110	109	113	115	447
Ingenieurs, totaal a)	2.066	2.400	2.071	2.804	9.341	Economisten	44	49	53	58	204
w.o. vliegtuigbouwkundige	45	53	66	118	282	Psychologen	27	15	25	24	91
chemische	83	125	98	142	448	Statistici en actuariissen	20	19	18	13	70
civiel	189	217	220	240	866	Diverse beoefenaren der sociale wetenschappen	19	26	17	20	82
elektrotechnische	168	288	228	278	962	Sportleraren en functionarissen in dienst van de sport	35	33	39	29	136
bedrijfs	45	31	41	61	178	Inspecteurs, taxateurs, experts	38	44	66	70	218
werktuigbouwkundige	238	308	239	307	1.092	Leerkrachten, n.e.g.	1.227	1.356	1.549	1.969	6.101
metallurgische	27	22	37	45	131	Medische technici en tandtechnici	160	191	229	323	903
mijnbouw	25	23	30	28	106	Keuringstechnici	95	189	136	117	537
n.e.g.	1.246	1.333	1.112	1.585	5.276	Technici, n.e.g.	347	424	475	655	1.901
Conferenciers e.d.	101	77	85	184	447	Therapeuten en geneeskundigen, n.e.g.	83	94	111	105	393
Houtvesters en erosiedeskundigen	29	20	23	43	115	Vecartsen	37	48	47	53	185
Advocaten en rechters	141	139	134	159	573	Beoefenaren van vrije beroepen, technici en aanverwante beroepen, n.e.g.	536	625	673	1.191	3.025
Bibliothecarissen	65	85	72	98	320						
Musici en muzikleraren	323	335	336	385	1.379						
Verpleegsters (gediplomeerden)	1.739	1.423	1.790	2.934	7.886						
Leerling-verpleegsters	57	79	74	130	340						

n.e.g. = niet elders genoemd.

a) Universiteitsprofessoren en -docenten op gebieden die afzonderlijk vermeld zijn, zijn ondergebracht bij deze speciale categorie. Het totaal-generaal voor ieder van deze jaren is als volgt: 1953: 252, 1954: 184, 1955: 173 en 1956: 277.

Bron: „United States Department of Justice, Immigration and Naturalization Service”; tabellen speciaal vervaardigd voor de „National Science Foundation”.

Ingenieurs en beoefenaren der natuurwetenschappen, toegelaten tot de Verenigde Staten als immigranten

TABEL 5.

(naar land; begrotingsjaren 1953 t/m 1956)

Land	1953		1954		1955		1956		Totaal 1953-56	
	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage
Ingenieurs a)										
Alle landen	2.066	100,0	2.304	100,0	2.071	100,0	2.804	100,0	9.245	100,0
Europa	1.056	51,1	1.315	57,2	1.001	48,3	1.266	45,1	4.638	50,2
Oostenrijk	25	1,2	27	1,2	22	1,1	26	0,9	100	1,1
Frankrijk	44	2,1	42	1,8	34	1,6	36	1,3	156	1,7
Duitsland	228	11,0	404	17,5	210	10,2	253	9,0	1.095	11,9
Griekenland	10	0,5	23	1,0	44	2,1	66	2,4	143	1,6
Ierland	11	0,5	15	0,7	21	1,0	20	0,7	67	0,7
Italië	8	0,4	20	0,9	31	1,5	35	1,2	94	1,0
Nederland	31	1,5	59	2,6	46	2,2	67	2,4	203	2,2
Noorwegen	51	2,5	64	2,8	46	2,2	72	2,6	233	2,5
Zweden	66	3,2	55	2,4	79	3,8	134	4,8	334	3,6
Zwitserland	79	3,8	85	3,7	87	4,2	106	3,8	357	3,9
Verenigd Koninkrijk	426	20,7	422	18,3	293	14,2	332	11,8	1.473	15,9
Overig Europa	77	3,7	99	4,3	88	4,2	119	4,2	383	4,1
Canada	533	25,8	496	21,5	495	23,9	795	28,4	2.319	25,1
Mexico	32	1,6	32	1,4	31	1,5	47	1,7	142	1,5
Cuba	11	0,5	17	0,7	28	1,4	19	0,7	75	0,8
Andere landen	434	21,0	444	19,2	516	24,9	677	24,1	2.071	22,4
Beoefenaren der natuurwetenschappen a)										
Alle landen	654	100,0	800	100,0	791	100,0	986	100,0	3.231	100,0
Europa	298	45,6	359	44,9	352	44,5	403	40,9	1.412	43,7
Oostenrijk	9	1,4	10	1,2	21	2,7	18	1,8	58	1,8
Frankrijk	23	3,5	83	10,4	71	9,0	43	4,4	220	6,8
Duitsland	60	9,2	74	9,2	68	8,6	81	8,2	283	8,7
Griekenland	2	0,3	5	0,6	8	1,0	16	1,6	31	1,0
Ierland	7	1,1	7	0,9	5	0,6	7	0,7	26	0,8
Italië	23	3,5	28	3,5	20	2,5	35	3,6	106	3,3
Nederland	41	6,3	32	4,0	22	2,8	36	3,7	131	4,0
Noorwegen	10	1,5	4	0,5	13	1,6	2	0,2	29	0,9
Zweden	4	0,6	1	0,1	2	0,3	8	0,8	15	0,5
Zwitserland	34	5,2	30	3,8	28	3,5	43	4,4	135	4,2
Verenigd Koninkrijk	69	10,6	70	8,8	75	9,5	95	9,6	309	9,6
Overig Europa	16	2,4	15	1,9	19	2,4	19	1,9	69	2,1
Canada	151	23,1	143	17,8	159	20,1	192	19,5	645	20,0
Mexico	49	7,5	55	6,9	78	9,9	84	8,5	266	8,2
Cuba	10	1,5	16	2,0	23	2,9	74	7,5	123	3,8
Andere landen	146	22,3	227	28,4	179	22,6	233	23,6	785	24,3

a) Omvat universiteitsprofessoren en -docenten op deze gebieden.

Bron: „United States Department of Justice, Immigration and Naturalization Service”; tabellen speciaal vervaardigd voor de „National Science Foundation”.

voor de toekomst, in de vorm van sociale voorzieningen, pensioen enz. bij de gemiddelde Europeaan;

5. de herstelde welvaart in West-Europa en de toekomstige mogelijkheden als gevolg van de totstandkoming van de E.E.G.

Het sub 3 vermelde bezwaar is — zo leert de ervaring — inderdaad groot. Het staat wel vast, dat regeringsinstanties in de Westeuropese landen, evenals die in de Verenigde Staten, niet in staat mogen worden geacht als doelmatig bemiddelingsinstrument tussen werkgever en werknemer te fungeren. Daartoe stellen zowel werkgever als werknemer te gedetailleerde eisen wanneer het tevens migratie betreft. Aan deze zijde van de Oceaan wordt thans door middel van particulier initiatief getracht het bedoelde intermediaire instrument te verwezenlijken.

De Amerikaanse werkgever, die geïnteresseerd mocht zijn in de tewerkstelling van bepaalde specialisten uit Europa, zou daarbij gebruik kunnen maken van de diensten van deze particuliere, internationaal geöriënteerde organisatie, die dan in opdracht van de betreffende Amerikaanse

industrieën op vakbekwame wijze kandidaten in Europa zou kunnen laten selecteren. Nadien zou dan alsnog — indien nodig en gewenst — een definitieve selectie door de werkgever zelf kunnen geschieden. Na deze procedure zou met het verkrijgen van een visum onder „first preference” nog slechts weinig tijd gemoeid zijn en zou de emigratie van de werknemer, samen met zijn gezinsleden, zich vlot kunnen voltrekken.

Het blijft een feit, dat aan emigratie nu eenmaal vele facetten van organisatorische, morele en psychologische aard zijn verbonden. Het blijft een moeilijke en belangrijke beslissing voor een ieder, die zich mede verantwoordelijk weet voor eigen toekomst en voor het geluk van zijn gezin. De toestand, zoals deze bestond in de 19e eeuw, toen hele families slechts met een bundel lijfgoed over de schouders hun geluk — zonder paspoort en visum — in het „jonge Amerika” gingen beproeven, is definitief voorbij. De Europese emigrant is niet meer dezelfde; evenzo is Amerika veranderd.

Washington, D.C.

Dr. R. L. BEUKENKAMP.

INGEZONDEN STUK

Frankrijks economisch perspectief

Drs. F. J. A. M. Mallens te Parijs schrijft ons:

In het onderstaande veroorloof ik mij, bij het uitstekende artikel over de Franse economie in „E.-S.B.” van 9 april jl. enige aanvullende kanttekeningen te maken, die vanwege het feit, dat zij op vrij recente gegevens zijn gebaseerd, aan het door de schrijver van bedoeld artikel geschilderde perspectief iets meer reliëf zouden kunnen geven.

1. In het artikel wordt terecht opgemerkt, dat de deposito's van de Correspondenten van de Schatkist normaliter een belangrijk gedeelte van de „*impasse du Trésor*” plegen te dekken. De betreffende Correspondenten hebben altijd deze wijze van beleggen van hun middelen kunnen volgen, o.a. doordat twee belangrijke Correspondenten, t.w. de „*Caisse des Dépôts et Consignations*” en het „*Crédit National*” het door hen in disconto genomen papier ter mobilisatie van middellang krediet zonder limiet aan de Banque de France plachten over te dragen. Vooral ten aanzien van de „*Caisse des Dépôts et Consignations*”, die, hoewel financieel autonoom, toch zeer nauwe betrekkingen met de Schatkist onderhoudt, is dit verschijnsel niet zonder belang. Door een groter volume aan krediet op middellange termijn aan de Banque de France over te dragen beschikt hij immers over een groter bedrag aan middelen, dat eventueel aan de Schatkist, kan worden overgedragen.

Er kan dus een zeer nauw verband bestaan tussen de deposito's van de Correspondenten bij de Schatkist, de overdracht van middellang krediet door de „*Caisse des Dépôts et Consignations*” aan de Banque de France, de ontwikkeling van het middellange krediet in het algemeen en de voorschotten van de Banque de France aan de Schatkist.

Beziet men nu de in het artikel op blz. 294 opgenomen tabel iets nader, dan ziet men, dat de Correspondenten in 1957 inderdaad lagere bedragen bij de Schatkist hebben aangehouden dan in 1956. Andere statistieken laten zien, dat de Banque de France belangrijk minder krediet op middellange termijn heeft overgenomen.

Tenzij de Correspondenten minder besparingen van het publiek toevertrouwd gekregen hebben — en dit staat geenszins vast — kan men dus alleen maar stellen, dat de Correspondenten een groter volume aan middellang krediet zelf hebben gefinancierd. Zij hebben *dus* minder aan de Schatkist kunnen toevertrouwen. De Banque de France heeft hen hierin vervangen, maar daartegenover heeft de Centrale Bank minder krediet op middellange termijn gefinancierd. De vraag blijft hiermee echter gesteld, of de voorschotten van de Banque de France aan de Schatkist een meer inflationistische wijze van financieren vormen dan de overname door de Banque de France van middellang krediet.

Wat betreft de geringere opname door de banken van schatkistpapier — en dit ondanks de verhoging van de verplichte minimum-portefeuille —, deze vorm van krediet berust op geldschepping en het is dus niet nodig een verband te zoeken met sparen of ontsparen.

De in 1957 veel minder belangrijke plaatsing van staatsleningen bij het publiek wijst waarschijnlijk veel minder op ontsparingen in 1957 dan wel op geforceerd sparen in 1956. Men herinnert zich misschien, hoe duur de staatslening van september 1956 eigenlijk wel was. Ten gunste van de particuliere sector zijn er in 1957 emissies geplaatst tot een bedrag van fr. 534 mrd. In 1956 was het vergelijkbare bedrag slechts fr. 345 mrd. Het is daarenboven zeer waarschijnlijk, dat er in 1956 meer kapitaal naar Frankrijk is gestroomd — ontpotting van goud, repatriëring van in Noord-Afrika geplaatste kapitalen enz. — dan in 1957. Dit neemt niet weg, dat de Schatkist in theorie in 1957 een beroep op de kapitaalmarkt had kunnen doen. De particuliere sector zou zich met een geringer aanbod van kapitaal tevreden hebben moeten stellen. Deze wijze van handelen zou de Schatkist echter uit een oogpunt van interest veel duurder zijn komen te staan dan de voorschotten van de Banque de France.

2. Uit de voorafgaande uiteenzettingen moge het duidelijk zijn geworden, dat het inflationistische karak-

'ter van de „impasse” meer gezocht moet worden in zijn omvang dan in de schijnbare wijze van financieren, al is het natuurlijk waar, dat een zekere samenhang tussen beide factoren niet kan worden ontkend. Een vermindering van de „impasse” tot een niveau van fr. 600 mrd. was dan ook een eerste vereiste voor economisch herstel in een zgn. vrije economie. Uit het voorgaande blijkt echter eveneens, dat deze beperking van de „impasse” niet tot het gewenste resultaat zou kunnen leiden, indien niet eveneens beperkingen werden opgelegd aan de ontwikkeling van het middellange krediet en met name aan de mogelijkheid belangrijke bedragen in dit verband te doen financieren door de Banque de France.

De mobilisatie van krediet op middellange termijn is dan ook in februari jl. min of meer direct gekoppeld aan het vrijkomen van financieringsmiddelen en wel aan de vrijkomende tegenwaarde van de door de E.B.U. en het I.M.F. aan Frankrijk toegekende kredieten. Op datzelfde tijdstip is het totale kredietvolume, dat aan de particuliere economie verleend kan worden, aan een plafond gebonden. Dit betekent een belangrijke verscherping van de bestaande kredietbeperkingsmaatregelen, want tot februari waren de kredietbeperkingen indirect, d.w.z. afhankelijk van de mate, waarin de banken al of niet een bepaalde herdiscontomarge bij de Banque de France gebruikt hadden.

3. Wat de prijsontwikkeling betreft is het wellicht interessant om nog meer dan de schrijver van het artikel reeds doet, te onderstrepen, dat er in Frankrijk een zeer nauwe band bestaat tussen het verloop van de kosten van levensonderhoud enerzijds, meer of minder goede oogsten, verbeteringen in de levensstandaard van de lagere inkomensgenieters, van de deviezenpositie van Frankrijk anderzijds.

De verklaring voor deze samenhangen is veel eenvoudiger dan men zou kunnen menen: zijn in het algemeen de prijzen geblokkeerd, dit geldt niet voor die van agrarische produkten; de verbeteringen in de positie van de lagere inkomensklassen in de laatste jaren — o.a. door de instelling van algemene ouderdomspensioenen begin 1956 — hebben er vooral toe bijgedragen, dat de consumptie van levensmiddelen en met name van boter en vlees is toegenomen; voor een groot aantal levensmiddelen is Frankrijk, wat men noemt „self-sufficient”; aanvullende importen zijn soms echter zelfs voor deze produkten nodig om de prijzen ervan te stabiliseren; gezien de niet comfortabele deviezenpositie kunnen deze aanvullende importen zo goed als niet worden verricht.

Als gevolg van dit complex van factoren doen zich in de prijsontwikkeling eigenaardige verschijnselen voor: zo is de vleesexport de laatste jaren gestimuleerd, omdat de prijzen van dit artikel daarvoor blijkbaar niet te hoog lagen; daar de binnenlandse consumptie gedurende de laatste jaren is toegenomen tengevolge van de beschreven salarisverbeteringen is de veestapel aangetast. Wat de prijs van de wijn betreft is de toestand bijna een karikatuur van normale verhoudingen. Vele lezers zullen zich immers nog wel herinneren, dat in het jongste verleden verschillende Regeringen een politiek gevolgd hebben om de wijnproduktie te verminderen. Door twee achtereenvolgende slechte oogsten is er niet alleen geen plaats meer voor het verwerken van wijn tot alcohol, maar is Frankrijk van wijnuitvoerend land een wijninvoerland geworden. Deze invoer kan zelfs niet vermeden worden, want het wijngebruik is een traditioneel element van

het normale gezinsbudget. Het zal wel duidelijk zijn, dat een en ander de kosten van het levensonderhoud niet onbeïnvloed laat.

4. Wat de ontwikkeling van de lonen en salarissen betreft mag niet worden vergeten, dat ondanks stijging der uurlonen de reële lonen van zeer vele arbeiders in 1957 en in 1958 gevoelig gedaald zijn. De prijsstijging sinds de zomer van 1957 zou namelijk als een gemiddelde meer dan 12 pCt. bedragen. Het moge dan ook niemand verwonderen, dat het sociale klimaat er niet beter op is geworden. Wat men nu vraagt zijn massale verhogingen. De Regering heeft de salariseisen willen vertragen en de bemoeiingen van de nu gevallen Regering Gaillard waren er in de eerste plaats op gericht massale salarisverhogingen uit te stellen tot de tweede helft van mei, aangezien dan de eerste oogsten hun invloed op de markt gaan doen gelden. Inwilliging van de salariseisen vóór die tijd zou het probleem van de „cost-inflation” pas recht naar voren brengen.

5. Het betalingsbalansprobleem heeft immers nog niets van zijn actualiteit verloren: de wereldconjunctuur lijkt, ongeacht specifieke prijsproblemen, niet bepaald gunstig om een belangrijke stijging der Franse exporten in het vooruitzicht te stellen. Zouden als gevolg van een geringer druk van de binnenlandse vraag goederen voor de export vrij gaan komen, maar zou de prijs daarvan ingevolge massale salarisverhogingen niet langer concurrerend zijn, dan zouden de wijzers van de klok een jaar terug worden gezet. Een verbetering van de betalingsbalans als gevolg van geringer importen is immers weinig waarschijnlijk: ondanks een te verwaarlozen liberalisatie van de handel zijn de importen tot nu toe belangrijk hoger gebleven dan in de importprogramma's voorzien was. Waar een recente enquête bij het bedrijfsleven doet uitkomen, dat een grote meerderheid van de ondernemingen voor de komende maanden een verdere expansie van de produktie verwacht, kan geen geringer importdruk worden verwacht. Het tegendeel zou eerder waar kunnen zijn. Maar ligt niet juist hier het kernpunt van het Franse probleem, nl. in de enerzijds gewenste vooruitgang van de produktie — al ware het maar om de relatieve druk van de vraag van de publieke sector te verminderen en salarisherziening mogelijk te maken — die echter niet zonder een vrij hoog niveau van importen mogelijk is en anderzijds de zo al niet geringe dan toch zeer beperkte deviezenreserves?

6. Het probleem Algiers is in de eerste plaats een politiek probleem en kan hier als zodanig buiten beschouwing worden gelaten. Het heeft evenwel economische repercussies. Maar welke zijn deze? Afgezien van het niet in het produktieproces ingeschakeld zijn van enige honderdduizenden jonge mannen moet dan vooral gewezen worden op de militaire uitgaven. Maar houdt men wel voldoende voor ogen, wanneer men het over het probleem Algiers heeft, dat een groot aantal bataljons, dat momenteel in Noord-Afrika staat, normaaliter in N.A.T.O.-verband op de been gehouden moeten worden en dat het einde van een militaire actie meestal gepaard gaat met hoge investeringsbehoefte en dat dit vooral waar is ten aanzien van Noord-Afrika?

Blijf bij — Lees „E.-S.B.”!

De wereldolieproductie in 1957

De wereldolieproductie lag in 1957 — ondanks de ingetreden recessie — op een hoger niveau dan ooit tevoren. De toename t.o.v. 1956 bedroeg voor de vrije wereld 28 mln. ton en voor Oost-Europa en China 15 mln. ton, tezamen dus 43 mln. ton of 5,2 pCt. De stijging van de olieproductie in de vrije wereld was in hoofdzaak het gevolg van een grotere productie in Venezuela, Perzië, Kuwait en Indonesië, aldus „Petroleum Press Service” van januari jl., waaraan de hier vermelde gegevens zijn ontleend.

De productie in de Verenigde Staten bereikte in maart 1957 7,71 mln. barrels per dag, hetgeen overeenkomt met een jaarproductie van 380 mln. ton. De productie werd spoedig daarna ingekrompen, zodat deze voor geheel 1957 — zoals blijkt uit bijgaande tabel — vrijwel gelijk was aan die van 1956. Het Amerikaanse aandeel in de wereldproductie bedraagt thans bijna 40 pCt. De toename van de Canadese productie bleef beneden de verwachtingen. Het zijn vooral de olievelden in Alberta, welke in de tweede helft van het jaar minder produceerden. Als oorzaken hiervoor noemt „Petroleum Press Service”: de concurrentie in Oost-Canada van olie uit Saskatchewan, de algemene terughoudendheid van de vraag in Canada en de verminderde uitvoer naar de Verenigde Staten, voor welke leveranties de concurrentiekracht van het Midden-Oosten en Venezuela bij het lagere tankvrachtenpeil toeneemt.

Wederom vertoonde de productie in Venezuela een belangrijke stijging, die voor een groot deel is te verklaren uit de belangrijke rol die dit land — als de grootste olie-exporteur ter wereld — speelde bij het aanvullen van de Europese tekorten tijdens de Suez-crisis. De productie van Venezuela is thans globaal genomen gelijk aan de helft van die in het gebied ten oosten van de Rocky Mountains in de Verenigde Staten, die de laatste jaren ruim 300 mln. ton bedroeg. Door de verlening van uitgebreide nieuwe concessies, vooral in het veelbelovende Maracaibo-gebied, zijn de vooruitzichten op lange termijn gunstig.

De productiecapaciteit van Kuwait en Saoedi-Arabië bedroeg vóór de Suez-crisis resp. ca. 60 en 50 mln. ton per jaar. In de afgelopen zomer lag de productie, op jaarbasis herleid, zelfs op een hoger niveau, doch aan het einde van 1957 liep deze terug. De productie van Kuwait lag in 1957 nog 2 mln. ton hoger dan het voorgaande jaar, zodat deze thans sedert 1951 meer dan verdubbeld is. In Perzië steeg de productie in 1957 aanzienlijk. Herleid op jaarbasis bedroeg zij in de vroege herfst zelfs 38 mln. ton, doch liep enigszins terug in november en december. Het in Perzië werkzame consortium van oliemaatschappijen is van plan nog £ 50 mln. te investeren in verschillende projecten in Zuid-Perzië. De terugval van de productie in Irak van 31 mln. ton in 1956 tot 21 mln. ton in 1957 werd voornamelijk veroorzaakt door het tijdelijk uitvallen van de pijpleiding naar de Middellandse Zee in het voorjaar. Egypte, dat in 1955, 1956 en 1957 resp. 1,8, 1,7 en 2,0 mln. ton produceerde, blijkt weinig last te hebben gehad van de gevechten bij Sinaï.

Geschatte wereldolieproductie a)

(in miljoenen metrieke tonnen)

	1955	1956	1957	pCt. van de wereldproductie			Toename resp. afname in pCt. t.o.v. 1956
				1955	1956	1957	
Noord-Amerika	352	376	377	45,9	44,8	42,7	0,14
w.o. Ver. Staten ..	335	353	352	43,5	42,1	39,9	-0,24
Canada	17	23	25	2,2	2,7	2,8	6,00
Latijns-Amerika ..	142	161	181	18,5	19,2	20,5	12,2
w.o. Venezuela	112	129	146	14,6	15,4	16,6	13,5
Mexico	13	13	13	1,7	1,5	1,5	-1,5
Midden-Oosten ..	162	173	177	21,1	20,6	20,1	2,5
w.o. Kuwait	55	55	57	7,1	6,5	6,5	4,2
Saoedi-Arabië ..	48	49	49	6,1	5,8	5,6	0,8
Perzië	16	27	36	2,1	3,2	4,0	33,2
Irak	34	31	21	4,4	3,7	2,4	-32,9
Qatar	5	6	7	0,7	0,7	0,7	10,6
Verre Oosten	19	20	23	2,4	2,4	2,5	13,6
w.o. Indonesië	12	13	15	1,5	1,5	1,7	18,6
Brits-Borneo ..	5	6	6	0,7	0,7	0,7	3,4
Nieuw-Guinea ..	0,5	0,4	0,35	0,06	0,04	0,04	-6,7
West-Europa	9	10	12	1,2	1,2	1,3	13,2
w.o. Duitsland	3,1	3,5	3,6	0,4	0,4	0,41	2,7
Oostenrijk	3,7	3,4	3,2	0,5	0,4	0,36	-7,3
Nederland	1,0	1,1	1,5	0,1	0,13	0,17	37,0
Frankrijk	0,9	1,3	1,4	0,1	0,15	0,16	11,0
Italië	0,2	0,6	1,4	0,03	0,07	0,16	147,0
Afrika (excl. Egypte)	0,1	0,1	0,4	0,02	0,02	0,04	174,0
Vrije wereld	685	740	768	89,0	88,3	87,2	3,9
Westelijk halfrond	495	537	557	64,3	64,1	63,2	3,8
Oostelijk halfrond	191	203	211	24,7	24,2	24,0	4,2
Oost-Europa en China	85	98	113	11,0	11,7	12,8	15,0
w.o. Sowjet-Unie ..	71	84	98	9,2	10,0	11,1	17,0
Roemenië	11	11	12	1,4	1,3	1,3	5,3
China	1	1,2	1,5	0,12	0,14	0,17	27,7
Wereldtotaal	770	838	881	100,0	100,0	100,0	5,2

a) De percentages zijn berekend op basis van de niet-afgeronde hoeveelheden.

In het Verre Oosten vertoonde de Indonesische productie een niet onbelangrijke toename (ruim 2 mln. ton) vooral dank zij de gunstige ontwikkeling van het zgn. Minas-veld in Sumatra. De potentiële productie van het Nahorkatijagebied in India wordt geschat op bijna 3 mln. ton per jaar; volledige ontginning is pas mogelijk na aanleg van een pijpleiding en het gereedkomen van raffinagecapaciteit.

In West-Europa was de snelle productie-stijging op Sicilië het meest opvallend. Verwacht wordt dat de productie, die thans 1,4 mln. ton bedraagt, spoedig een niveau van ongeveer 2,5 mln. ton per jaar zal bereiken. In Oostenrijk daalde de productie in het afgelopen jaar verder, nadat deze in de jaren van de Russische bezetting op een abnormaal hoog niveau had gelegen.

In Afrika werd op verschillende plaatsen met de productie begonnen, o.a. in Frans Gabon en in Portugees Angola. Ondanks de Algerijnse rebellen hoopt men binnenkort ook in de Sahara op gang te komen.

In de Sowjet-Unie vond de verdere uitbreiding van de productie vnl. plaats in het Oeral-Wolgagebied. Sinds 1949 is de productie bijna verdrievoudigd, nl. van 33 mln. ton tot 98 mln. ton in 1957. Het schijnt de bedoeling te zijn deze gestadige na-oorlogse groei krachtig voort te zetten, daar Kroetsjev onlangs als produktiedoel voor 1972 niet minder dan 350 à 400 mln. ton noemde, d.w.z.

een stijging met gemiddeld 9 pCt. per jaar. De productie van China haalde de geraamde 1,5 mln. ton in 1957. Na de voltooiing van de spoorwegverbindingen tussen de olieproducerende en consumerende gebieden van China — waarschijnlijk in 1962 — zal een productie van 5 à 6 mln. ton mogelijk zijn.

GELD EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt is in de verslagweek zo ruim gebleven dat de callgeldrente opnieuw met $\frac{1}{4}$ pCt. werd verlaagd, en wel tot $2\frac{1}{4}$ pCt., het laagste niveau sinds september 1956. Deze verlaging vond twee dagen na de tender van 12 mei jl. plaats. Dit wijst erop dat met de storting van het toegewezen schatkistpapier geenszins alle beschikbare middelen waren uitgeput. Bij deze tender werd in totaal f. 104,9 mln. aan 6-, 9- en 12-maandspromessen toegewezen, tegen disconto's die alle $\frac{1}{8}$ pCt. lager waren dan bij de voorlaatste tender van 28 april het geval was.

Heeft zich bij de promessen met een looptijd van zes maanden of langer dus een rentedaling voorgedaan, 3-maandspapier was in de verslagweek nog steeds op basis van 3 pCt., ad libitum verkrijgbaar, zij het dat de afgifte-over-de-toonbank na de tender weer door De Nederlandsche Bank, en niet meer door de Agent plaatsvond. Het 3 pCt.-disconto voor 3-maandspromessen bleef dus als bodem onder de markttarieven voor schatkistpapier fungeren.

Gezien de verdere groei van de goud- en deviezenvoorraad wordt ernstig rekening gehouden met de mogelijkheid dat met ingang van de 22 mei a.s. aanvangende kasgeld-periode een verhoging van het kasreservepercentage zal worden aangekondigd. Met elk procent verhoging zal ca. f. 50 mln. van de middelen van het bankwezen worden geblokkeerd. Deze factor vormt wellicht mede een verklaring voor de omstandigheid dat de banken van de gelegenheid tot het afnemen van 3-maandspapier tijdens de verslagweek slechts in bescheiden mate gebruik gemaakt schijnen te hebben.

Uit de maandstaat per 31 maart van de representatieve handelsbanken blijkt, dat zich hierin gedurende het eerste kwartaal 1958 ingrijpende veranderingen hebben voltrokken. Zo is de schatkistportefeuille van de banken met f. 545 mln. gestegen, terwijl het door het Rijk in het binnenland geplaatste papier per saldo met slechts f. 445 mln. is toegenomen. De aanwas van de schatkistportefeuille overtreft nog de groei van de termijndeposito's en spaargelden, welke f. 451 mln. heeft bedragen. De kredieten aan de lagere overheid zijn met f. 71 mln. gestegen, die aan de particuliere sector met f. 64 mln. gedaald. Een mogelijke interpretatie van deze cijfers is, dat het bedrijfsleven de uit intering van voorraden vrijgekomen middelen in de vorm van termijndeposito's aan de banken heeft toevertrouwd. Deze hebben de verkregen middelen gebezigd voor de kortlopende financiering van de lagere maar vooral van de centrale overheid.

De kapitaalmarkt.

Juist nu er in de Verenigde Staten enkele lichtpuntjes aan de conjuncturele horizon verschijnen — hoewel de industriële

productie in april daalde, stegen de kleinhandelsverkopen, verminderden de autovoorraden, vermeerderde de activiteit in de bouwnijverheid en kon de staalindustrie het capaciteitsniveau van 50 pCt. overschrijden — begon Wall Street de moed-enigszins in de schoenen te zinken, al eindigde het Dow Jones gemiddelde voor Industrials niet op het laagste niveau van de week. Zoals steeds kon ook nu de Amsterdamse beurs zich niet aan de invloed van de New York Stock Exchange onttrekken. De aandelen Koninklijke ondergingen hierbij nog de invloed van de politieke gebeurtenissen in Libanon. Philips eindigde de week lager, ondanks de introductie van de aandelen op een aantal Duitse beurzen, die omstreeks 21 mei a.s. zal plaats vinden.

De beurs reageerde nauwelijks op de geruchten die circuleren over de mogelijke wederinvoering van de investeringsaftrek. Bij het in bedrijf stellen van de jongste uitbreiding van Hoogovens wees de President-Directeur dezer vennootschap erop, dat de onzekerheid die aangaande deze fiscale faciliteit bestaat op zich zelf reeds een rem op de investeringslust betekent.

Zoals, gezien het aanmerkelijk lagere rendement op vergelijkbare obligaties, te verwachten was, is de emissie van de 5 pCt.-obligaties ten laste van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten een groot succes geworden. Het overtekenings- en toewijzingsprobleem bezorgt degenen die met de ontwarring ervan zijn belast de laatste tijd dan ook weer grijze haren, en misschien zelfs wel ontevreden cliënten, die er ontstemd over zijn onvoldoende van de — blijkens de overtekening te laag geprijsde — obligaties te krijgen toegewezen.

Deze keer kan bij de overtekening overigens een andere factor een rol hebben gespeeld. Gedoeld wordt op de aan institutionele beleggers geboden mogelijkheid om hun deelneming in de aan de obligatielening voorafgaande onderhandse lening te „converteren” in de thans aan hen toegewezen obligaties. Het voordeel van een dergelijke omwisseling was gelegen in de lagere inschrijvingskoers (nl. $99\frac{1}{2}$ pCt. i.p.v. 100 pCt.) en de langere looptijd (30 i.p.v. 25 jaar). Het nadeel bestond echter hierin dat bij de onderhandse lening niet van een vaste stortingsdatum sprake was; bepaald was slechts dat betaling vóór 1 maart 1959 zou moeten plaatsvinden. Van dit voorbeleggingselement moest bij conversie worden afgezien.

Naar de Minister van O., K. en W. op vragen van de heer Gortzak heeft medegedeeld, heeft de Regering voor de maanden april en mei aan de gemeenten toegestaan om voor een bedrag van ruim f. 30 mln. op marktvoorwaarden te lenen, en wel ter financiering van scholenbouw.

Aand.	indexcijfers	A.N.P.-C.B.S. (1953 = 100)	2 mei 1958	9 mei 1958	16 mei 1958
Algemeen			192	192	188
Internat. concerns			279	278	271
Industrie			136	136	135
Scheepvaart			123	124	122
Banken			115	115	115
Indon. aand.			71	73	72

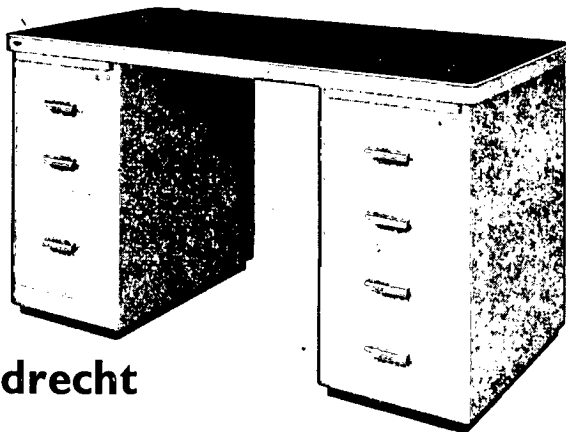
Aandelen

Kon. Petroleum	f. 173,40	f. 173,10	f. 166,20
Unilever	330%	327	323%
Philips	277%	280½	278½
A.K.U.	174½	171¾	170
Kon. N. Hoogovens	290	295	276*
Van Gelder Zn.	170	167½	158½
H.A.L.	134½	135½	137
Amsterd. Bank	207%	209	211½
H.V.A.	92%	94%	92

LIPS

Stalen meubelen

z.a. ladekasten, bureaus,
tafels, wandkasten en boeken-
rekken.

LIPS**Dordrecht**

Staatsfondsen	2 mei 1958	9 mei 1958	16 mei 1958
2½ pCt. N.W.S.	60½	60¼	60¾
3½ pCt. 1947	92½	91½	91¾
3¼ pCt. 1955 I	89¼	88¾	88½
3 pCt. Grootboek 1946	88	88¼	72½
3 pCt. Dollarlening	94¾	94½	95
Diverse obligaties			
3½ pCt. Gem. R'dam 1937 VI ...	91	90¾	91
3¼ pCt. Bk.v.Ned.Gem.1954 II/III	85¼	86	86
3½ pCt. Nederl. Spoorwegen	92	90¼	91
3½ pCt. Philips 1948	94	94½	93½
3¼ pCt. Westl. Hyp. Bank	85	85½	85
6 pCt. Nat. Woningb.len. 1957	108½	108¾	108½
New York			
Aandelenkoersgemiddelde			
Dow Jones Industrials	460	463	457

*) exd.

M. P. GANS

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

Academische dag te Groningen

De Stichting Universitair Centrum voor Bestuurs-
wetenschappen in de vier Noordelijke provincies orga-
niseert te Groningen in het gebouw van de Rijksuniversi-
teit op 5 juni 1958 een voor alle belangstellenden toegan-
kelijke academische dag, gewijd aan de grenzen van de
planologie.

Programma:

- 11.00 Opening
- 11.15 Inleiding door Mr. J. Vink, Directeur van de Rijks-
dienst voor het Nationale Plan
- 11.50 Inleiding door Prof. Dr. H. J. Keuning, Hoogleraar in
de economische en sociale aardrijkskunde, natuurkun-
dige aardrijkskunde en de landsbeschrijving, aan de
Rijksuniversiteit te Groningen
- 12.30 Pauze
- 14.00 Inleiding door Ir. A. Kraayenhagen, Directeur van de
Provinciale Planologische Dienst van Overijssel
- 14.40 Inleiding door Prof. Mr. A. Kleijn, burgemeester van
Meppel
- 15.15 Thee-pauze
- 15.45 Discussie
- 17.00 Sluiting

Aan belanghebbenden kunnen op aanvraag aan het
voornoemd Centrum, Oude Ebbingestraat 34 Groningen,
tevorens de punten, welke in discussie worden gesteld,
worden medegedeeld.

RECENTE PUBLIKATIES

Prof. Dr. A. Carrard: De mens in beroep en bedrijf. Tweede
druk. Deel I van de serie Bedrijfspsychologie. J. N.
Voorhoeve, 's-Gravenhage z.j., 105 blz., f. 4,90.

Dr. A. Ackermann: Mensenkennis voor leiders. Tweede
druk. Deel 6 van de serie Bedrijfspsychologie. J.
N. Voorhoeve, 's-Gravenhage z.j., 128 blz., f. 4,90.

Van boven genoemde boekjes verscheen onlangs een
tweede, ongewijzigde, druk. Voor een bespreking van deze
werkjes zij verwezen naar „E.-S.B.” van 17 november
1954, in welk nummer Dr. J. van Vucht Tijssen zijn oordeel
gaf over de eerste zes deeltjes van de serie Bedrijfspsy-
chologie.

*Dr. W. Drees: De ontwikkeling in Nederland sinds 1945
en de perspectieven.* A. J. G. Strengholt's Uitgevers-
maatschappij N.V., Amsterdam 1957, 36 blz., f. 1,90.

Deze brochure bevat een door de Minister-President
op 21 oktober 1957 voor de Commerciële Club in Gro-
ningen gehouden rede.

Mr. A. van Vuure: De Huurwet en de blokkering. N. Sam-
som N.V., Alphen aan den Rijn 1957, 58 blz., f. 3,90.

Op 1 augustus 1957 is een belangrijke wijziging van de
Huurwet in werking getreden. Deze wijziging heeft vnl.
betrekking op een huurverhoging van 25 pCt. en een
verhoging van de huur van bedrijfspanden. Ook wordt
geregeld, in hoeverre na de oorlog met rijkssteun gebouw-
de woningen in de huurverhoging kunnen worden be-
trokken. Voorts kwam met ingang van genoemde datum
een wijziging van het Besluit Bijzondere Huurprijzen tot
stand, terwijl bij Beschikking het op de huurder verhaal-
bare aandeel in de vernieuwingskosten van centrale ver-
warming is gewijzigd. Ten slotte trad op 1 augustus de
Wet Grootboek Woningverbetering en de Wet regelende
de fiscale voorzieningen m.b.t. de huurblokkering in
werking. Al deze zaken worden behandeld in het hier
aangekondigde boekje. Dit boekje kan worden beschouwd
als een aanvulling op de vroeger bij dezelfde uitgever ver-
schenen uitgaven: De nieuwe Huurwet (uitgave 1951),
door Mr. P. M. J. Nolet, en De Huurwet; wijzigingen
van 1953 en 1955, door Mr. A. van Vuure.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van:

Prof. P. Hennipman,
A. M. de Jong,
Prof. P. B. Kreukniet,
Prof. H. W. Lambers,
Prof. J. Tinbergen,
Prof. G. M. Verrijn Stuart,
Prof. F. de Vries,
Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50;
fr. p. post f 23.60; voor stu-
denten f 19.—; fr. per post
f 20.10.

Abonnementen worden aan-
genomen door de boekhandel
en door uitgevers

DE ERVEN F. BOHN
TE HAARLEM

N.V. VERENIGDE DELI-MAATSCHAPPIJEN

gevestigd te Amsterdam.

Aanbod tot verwisseling

van

aandelen resp. certificaten van aandelen

N.V. VERENIGDE DELI-MAATSCHAPPIJEN

in

aandelen resp. certificaten van aandelen

N.V. DELI-MAATSCHAPPIJ

in de verhouding van

f 1000.- (cert. van) aand. N.V. Verenigde Deli-Maatschappijen tegen
f 1000.- (cert. van) aand. N.V. Deli-Maatschappij.

Ondergetekenden delen mede, dat te hunnen kantore te Amsterdam, Rotter-
dam en 's-Gravenhage, voorzover aldaar gevestigd, een Bericht verkrijgbaar
is in verband met een aanvraag tot opneming in de notering ter beurze van
Amsterdam van de aandelen op naam en royeerbare certificaten aan toon-
der van aandelen op naam N.V. Deli-Maatschappij, tevens houdende bijzon-
derheden omtrent vorenbedoeld aanbod tot verwisseling.

Amsterdam, 16 Mei 1958.

AMSTERDAMSCH E BANK N.V.
NEEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.
PIERSON, HELDRING & PIERSON

fabrikante van
Castella producten,
Nijmegen,

zoekt voor spoedige indiensttreding een

DESKUNDIGE OP HET GEBIED VAN MARKTONDERZOEK

die na een inwerkperiode belast kan worden met de leiding van het
marktonderzoek.

Zijn taak zal bestaan uit:

- Coördinatie van alle vormen van marktonderzoek binnen het eigen
bedrijf;
- Het doen voeren van aan hem opgedragen incidentele marktonder-
zoekingen;
- Het opbouwen van een prognose van te verwachten omzetten en
tendenzen.

Wij geven de voorkeur aan een academisch gevormde kracht, maar
leggen in ieder geval de nadruk op een goede theoretische ondergrond
met voldoende practijk-ervaring.

Geboden wordt een prettige werkkruis van dynamische en adviserende
aard, gunstige salariëring en aantrekkelijke sociale voorwaarden, waar-
onder de mogelijkheid tot directe opneming in het pensioenfonds.

Sollicitaties, waaruit capaciteiten en ervaring duidelijk blijken, voor-
zien van een recente pasfoto en met de hand geschreven, kunnen worden
gericht aan de Koninklijke Dobbelman N.V., Directie Commerciële
Zaken, Graafsedwardsstraat 12, Nijmegen.

Efficiency

bespoedigt
Uw contacten
met gegadigden

★

Indien
Uw telefoonnummer
in Uw annonce
moet worden
opgenomen,
vermeld dan
tevens het

KENGETAL

